Numer 7. Lwów dnia 6. kwietnia 1903. Rok II.

Biuro Redakcyi i Administ
ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K.
1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K.
1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

Ogłoszenia i przedpłatę przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hansmana; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Dwutygodnik ekonomiczno-społeczny.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności

Pod redakcyą: J. K. Zielińskiego.

Z Wydziału Związku Kas oszczędności.

W dniach 14 i 15. marca b. r. odbył Wydział Związku galicyjskich kas oszczędności trzy posiedzenia, z których podajemy następujące sprawozdanie:

Przyjęto do wiadomości sprawozdanie Prezesa Związku z czynności biura od czasu ostatniego posiedzenia. Prezydyum udzielało związkowem Kasom informacyę w różnych sprawach a mianowicie w prawnych, podatkowych i manipulacyjnych. Jednej z kas przesłano obszerny elaborat co do całej kontroli wraz ze wzorami druków, ksiąg i szczegółowemi objaśnieniami. Projekt wzorowego statutu, opracowany przez dyrektora Gołąmba rozesłano wszystkim kasom oszczędności, zaś związkowym z prośbą o nadsyłanie uwag i opinii. Przeprowadzono lustracye kas oszczędności w Dolinie, Buczaczu, Śniatynie powiatowej, Sokalu, Bochni pow. i w Śniatynie miejskiej. Nadto na żądanie Zarządu sprawdził lustrator związku zamknięcie rachunkowe za r. 1902. kasy oszczędności w Buczaczu. Związek pośredniczył w lokacyi funduszów i w ten sposób uzyskały wkładki następujące kasy: Trembowla 35.000 kor., Buczacz 75.000 kor., Śniatyn 75.000 kor., Jarosław 50.000 kor., Tarnobrzeg 100.000 kor. Sokal 50.000 kor. i Kałusz 30.000 kor.

Sprawozdania z preprowadzonych lustracyi były przedmiotem bardzo wyczerpujących narad w łonie Wydziału. Uchwały powzięte na podstawie spostrzeżeń lustratora, zostaną zakomunikowane Zarządom lustrowanych kas.

Uchwalono następnie: Przeprowadzić w najbliższym czasie lustracye kas w Gorlicach, w Kołomyi, w Jarosławiu, w Myślenicach, w Kałuszu i w Bochni miejskiej; wejść w porozumienie z Bankiem krajowym co do lustracyi tych kas oszczędności, które są zarazem zastępstwami Banku krajowego; zainicyować akcyę co do zakładania w kraju naszym nowych kas oszczędności, miejskich lub powiatowych, w tych miejscowościach, w których potrzeba takich instytucyi daje się odczuwać; przystąpić do petycyi niższo austryackiego Związku kas, dotyczącej zmiany systemu opodatkowania kas oszczędności; zwołać walne Zgromadzenie Związku wyjątkowo dopiero z końcem bieżącego roku; pobrać tytułem wkładki na rok 1903. 2% od czystych zysków wykazanych za rok 1901. a to w ratach półrocznych.

Wydział Związku pod przewodnictwem Prezesa Dra Steczkowskiego, udał się wreszcie w deputacyi do J. E. Namiestnika i do Zastępcy marszałka krajowego, celem polecenia tym dostojnikom spraw Zwiazku i celem wejścia w porozumienie co do wykonywania nadzoru nad kasami oszczędności.

Orzeczenia Trybunału Administracyjnego w sprawach podatkowych.

Ocenienie poszczególnych pozycyi wydatków.

A) Pobory dyrekcyi i rad nadzorczych.

27) Pobory (stałe) członków zarządu pozostających w służbie na zasadzie umowy a świadczących towarzystwu usługi, wykonywane zazwyczaj przez płatnych urzędników — stanowią wydatki potrącalne.

Orz. z 17. stycznia 1900 L. 746. B. Nr 13646.

28. Wynagrodzenie za marki obecności członków rady nadzorczej i komitetu egzekutywnego spółki akcyjnej nie może być wliczone w podstawę podatkową, jeżeli te pobory oparte są na pretensyi prawnej odnośnych funkcyonaryuszy, uzasadnionej przepisami statutów.

Orz. z 5. października 1900. B. Nr. 14587.

29. Z postanowień §. 94. lit. e, wnioskując a contrario, wypływa, że nakłady i wydatki, pozostające w zwiazku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, o ile poczynione zostały w wykonaniu zobowiązania prawnego, muszą być uważane jako potrącalne pozycye.

Wynagrodzenia (remuneracye) członków rady dyrekcyjnej, o ile wypłacone zostały na zasadzie zobowiązania prawnego (statutowego) nie mogą być wliczane w podstawę podatkową, a to nawet wówczas nie, gdy się rozchodzi o przedsiębiorstwo nie uprzywilejowane, gdy zatem przepis §. 95. lit, i. nie ma zastosowania.

Orz. z 21. lutego 1901. L. 236. B. Nr. 121.

30. Przewidziane w statutach, niezależne ani od zarządu ani od wysokości czystego zysku, zgóry oznaczone remuneracye (należytości funkcyjne) które otrzymują członkowie rady nadzorczej za swoje dla przepisanego statutem prowadzenia przed-

siębiorstwa istotne funkcye (obowiązkowe branie udziału w posiedzeniach dyrekcyi, załatwianie referatów im przydzielonych, głosowanie nad wnioskami, przeprowadzanie dochodzeń i szkontra) mają być uważane jako wydatki spowodowane prowadzeniem przedsiębiorstwa a zatem, chociaż odnośni członkowie rad nadzorczych nie pozostają w stosunku służbowym do przedsiębiorstwa – muszą być po myśli postanowień ogólnych § 1 lit e. być uważane jako wydatki potrącalne.

Orz. z 21. lutego 1901. L. 226. B. Nr. 121.

31. Kwoty za marki obecności, do których członkowie rady nadzorczej mają prawa na zasadzie statutów bez względu na to, czy i w jakiej wysokości czysty zysk osiągnięty został, mają być uważane jako wydatki potrącalne, chociażby nawet oznaczenie ich wysokości zastrzeżone było pottanowieniu walnego zgromadzenia.

Orz. z 4. lipca 1901. L. 4634. B Nr. 408.

32. Gdy członkom rady nadzorczej na zasadzie postanowień statutu przysługuje prawo do dotacyi rocznej (tantyemy) w oznaczonej z góry wysokości z tytułu wynagrodzenia za ich czynności w oprawach towarzystwa — natenczas pretensya ta ich do towarzystwa zupełnie nie jest zależną od wysokości osiągniętych zysków — a zatem odnośne wydatki (tantyemy) wraz ze zapłaconym od nich podatkiem dochodowym II. klasy mają być uważane jako wydatki potrącalne.

Orz. z 4. lipca 1901. L. 5237. B. Nr. 412.

Rozdzielone przez organa towarzystwa z własnej ich inicyatywy po upływie roku obrotowego z uwzględnieniem wyników przedsiębiorstwa remuneracye między członków rady nadzorczej, nie pozostających w żadnym stosunku służbowym do przedsiębiorstwa i nie mających prawnych pretensyi do tych remuneracyi — nie mogą być uwzżane za wydatki potrącalne.

Orz. z 18. kwietnia 1901. L. 3073. B. Nr. 262.

34. Tantyemy członków rady nadzorczej, którzy według statutów nie pozostają w stosunku służbowym do towarzystwa i nie są powołani do spełniania bieżących zadań towarzystwa – lecz jedynie do wykonywania kontroli nad członkami zarządu a więc tantyemy, których udzielenie i wysokość pozostawionem jest swobodnemu uznaniu walnego zgromadzenia, które zatem nie stanowią umownego wynagrodzenia za świadczone usługi — mają być wliczone w podstawę podatkową.

Orz. z 18. kwietnia 1901. L. 3074. B. Nr. 263.

35. Przyznanie tantyem z czystego zysku członkom rady nadzorczej, którzy według statutów nie pobierają płacy, jednakże tylko za sprawowanie swych funkcyi pobierać mają w miarę czystego zysku tantyemę (n. p. do wysokości 5% czystego zysku) przedstawia się jako częściowy rozdział czystego zysku. Tantyemy te zatem muszą być wyłączone z potrącalnych wydatków.

Orz. z 7. listopada 1901 L. 8221. B. Nr. 162

36. Kwestya potrącalności remuneracyi członków komitetu egzekutywnego jako wydatków przedsiębiorstwa zależną jest od tego, czy remuneracye te z góry w ten sposób są oznaczone, że są niezależne od wyników bilansu, czyli też nie; czy zatem członkowie komitetu wykonawczego bez względu na wynik bilansowy przedsiębiorstwa mają z tytułu remuneracyi zaskarżalną pretensyę w oznaczonej wysokości, czyli też nie.

Pretensya taka w oznaczonej wysokości nie wynika jeszcze z postanowienia statutu, iż członkowie komitetu wykonawczego mają otrzymać remuneracyę, której wysokość uchwali walne zgromadzenie.

Orz. z 2. listopada 1901. L. 8212.

B) Różne należytości prawne.

37. Stemplowe należytości od kuponów stanowiących dywidendę, jakoteż należytości od kotowania skryptów dłużnych i akcyi stanowią wydatki potrącalne.

Orz. z 13. czerwca 1900. L. 4264. B. Nr. 14323. z 4. lipca 1901. L. 4633, 4634, 4636. B. Nr. 411, 408 i 407 i z 3. października 1901. L. 7349. B. Nr. 478.

38. Koszta wykupienia kuponów stanowią wydatki potrącalne.

Orz. z 4 lipca 1901. L. 4633. B. Nr. 411.

39. Należytości stemplowe (od akcyi, obligacyi i t. d.) stanowią wydatki przedsiębiorstwa, są zatem potrącalne.

Orz. z 4. lipca 1901. L. 4634. B. Nr. 408.

40 Ekwiwalent należytościowy od nieruchomości, może być potrącony w takiej części, która odpowiada dochodowi z realności zużytemu na specyalne cele przedsiębiorstwa o ile dochód ten przewyższa czysty dochód katastralny, względnie czynszowy z realności.

Orz. z 8. lutego 1901. L. 1013. B. Nr. 98.

Orz. z 4. lipca 1901. L. 4636, 4364 i 4632. B. Nr. 407, 408 i 400.

41. Ekwiwalent należytościowy opłacany od majątku ruchomego zużytego w przedsiębiorstwie jest w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa stanowi zatem wydatek potrącalny.

Orz. z 4. lipca 1901. L. 5247. B. Nr. 412.

42. Należytość opłacana za pobory członków komitetu egzekutywnego na zasadzie protokołu wyborczego, stanowi należytość od dokumentu przez towarzystwo sporządzonego, jest zatem potrącalną bez względu na to, czy ulegające tej należytości pobory mają być wliczone w podstawę podatkową. czyli też nie.

Orz z 8. listopada 1901. L. 8212.

Najnowszy problem ubezpieczenia ludowego jako kombinacya instytucyi kas oszczędności i ubezpieczeń.

P. Franciszek Talpa, urzędnik towarzystwa ubezpieczeń robotników od wypadków, wygłosił w towarzystwie socyalno-politycznem w Bernie odczyt, w którym przedstawił projekt wprowadzenia kas oszczędności ubezpieczających szerokie warstwy ludności na wypadek starości i niezdolności do pracy. Główne zasady tego systemu są następujące: niewątpliwym jest faktem że ubezpieczenie życiowe w formie swej dzisiejszej w szerokich warstwach ludności, bardzo mało znalazło rozpowszechnienia i że mały kapitalista zwraca się znacznie chętniej do kas oszczędności, aniżeli do towarzystw ubezpieczeń. Kasy osczędności cieszą się powodzeniem głównie z powodu płynności wkładek — podczas gdy, według spostrzeżeń fachowców, odsetki od wkładek. dla których zgromadzenia właśnie kasy oszczędności głównie w życie powołane zostały, stanowią dla oszczędzających drobne kwoty, rzecz zupełnie drugorzędną, obojętną, na którą mało się zwraca uwagi.

Ludzie biedni nie oszczędzają 10 złr. aby po upływie roku otrzymać 35 do 40 ct. z tytułu nagromadzonych odsetek od zaoszczędzonej kwoty — lecz przeważnie oszczędzają po to, aby z pieniędzy zaoszczędzonych, na wypadek potrzeby, zrobić użytek, nie uważają oni zatem tak, jak kapitaliści tych odsetek, z powodu ich wrzekomej nieznaczności, jako części swego przychodu.

Wysokie znaczenie etyczne oszczędności w związku z rozpowszechniającą się coraz bardziej z powodu niepewności jutra ideą ubezpieczenia może jednak nabrać ogromnego znaczenia — jeżeli wkładki same pozostaną do wolnego rozporządzenia oszczędzającego — procent zaś, który dla władającego stanowi rzecz drugorzędną — zostanie zatrzymany, celem zapewniania składającemu renty na wypadek starości.

Przez zrzeczenie się odsetek aż do rozpoczynającej się starości, przyjmując 60 rok życia jako podstawę obliczenia — uzyska się zadziwiającą i niespodziewaną fruktyfikacyę zaoszczędzonego grosza a to stosownie do wieku oszczędzającego w chwili złożenia wkładki, oraz stosownie do stopy procentowej.

Prelegent opierajac swój wywód na systemie profesora Milly von Oppenried, który przedstawiliśmy w roczniku I. naszego pisma, wykazuje na kilku przykładach ogromne zalety tego systemu.

Jeżeli złoży się na rzecz pewnej osoby przy jej urodzeniu do kasy oszczędności kwotę kor. 500 natenczas otrzymają odnośne osoby z utrzymaniem wkładki k. 500

	w kasie oszczędności		w zakładzie ubezczenia rentowego według systemu Oppenrieda
z 60 r. życia	K. 472.49	. . .	K. 774.30
z 47 r. „	„ 202.61	. . .	„ 260.39
z 65 r. „	„ 687.65	. . .	„ 1329.39

ciekawe zjawisko: oszczędzający według systemu Oppenrieda zyskuje nadwyżkę okrągło 31% w 47 roku życia, 50% w 60 roku życia a 103% w 65 roku życia.

Drugi przykład:

Kelner wpłaca do rentowej kasy oszczędności:

	należytość w kapitale	koszta z 60 rokiem życia
z 20 rokiem wkładka	K. 300	K. 172.35
z 25 rokiem	„ 500	„ 219.90
Suma	K. 800	K. 392.25
z 30 rokiem wkładka	„ 400	„ 133.16
Razem	K. 1200	K. 525.41

W braku dalszych zmian otrzymuje ów kelner na wypadek dożycia z rozpoczętym 60 rokiem życia po K. 525.41 rocznej renty a nadto po jego śmierci, jego spadkobiercy zwrot kapitału w kwocie K. 1200. przyczem zaznaczyć należy, iż ów kelner w razie potrzeby może każdej chwili kapitał swój podnieść, a w takim wypadku, naturalnie otrzyma odpowiednio zmniejszoną rentę w swoim czasie.

Robotnik np. płaci w kasie oszczędności z ubezpieczeniem na starość tygodniowo po złr. 1 przez lat 40 licząc przeciętnie tygodni 50 na rok (dwa tygodnie w roku odlicza się na ewentualny brak pracy a nadto czas między 20 a 23 rokiem życia na służbę wojskową) ów robotnik otrzyma począwszy od 60 roku życia roczną rentę po K. 946 95 spadkobiercy jego kapitał K. 4000.

Rozumie się samo przez się, iż odnośna forma ubezpieczenia, nie ogranicza się tylko do ubezpieczenia rentowego na starość, lecz odnosi się do wszystkich wypadków, w których ubezpieczony chce sobie samemu, swej rodzinie, lub trzeciej osobie zapewnić jakiś kapitał lub rentę — przyczem ubezpieczającemu, pozostanie zawsze wolność dysponowania kapitałem złożonym z tem tylko ograniczeniem, że w razie podniesienia kapitału, pobieranie renty przypadnie na późniejszy termin lub też renta zostanie ograniczoną do mniejszej kwoty.

Dla urzędników mniejszych, którzy mają zamiar swym dzieciom zapewnić fundusz na studya lub pewny kapitał na rozpoczęcie własnego gospodarstwa lub interesu, dla matek, które córkom chcą zapewnić mniejszy posag lub wyprawę, system ten jest nader doniosły.

Korzyści tego systemu są widoczne i znaczne: nie ma przymusu premiowego, można wpłacać, kiedy i ile się komu podoba, nie podlega się koniecznemu w towarzystwach ubezpieczenia dość przykremu badaniu przez lekarzy, ubezpieczony ma zawsze prawo dyspozycyi co do złożonych kapitałów — które w razie potrzeby może podnieść bez utraty prawa pobierania w swoim czasie renty. Dla każdego rodzaju ubezpieczenia, istnieje tylko jeden system — podczas gdy w rozmaitych towarzystwach ubezpieczeń, skomplikowane postanowienia statutów, stanowią dla robotników znaczny i przykry ciężar.

Cała armia agentów różnych towarzystw w walce konkurencyjnej, używa środków często nielojalnych celem, pozyskania dla swego towarzystwa klientów — posługuje się przyrzeczeniami, graniczącymi często z oszustwem, wyłudzeniem. Takich środków system ubezpieczenia na starość przez prelegenta proponowany, wcale używaćby nie potrzebował.

Pewnikiem wreszcie jest, że w sferach robotniczych znajduje się dużo jednostek, których dochód nie wystarcza na robienie oszczędności. Wobec tego, mogłyby instytucye, oparte na systemie proponowanym przez prelegenta, stanowiące właściwie jedynie przejście do obowiązkowego ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i starości — liczyć także na przyczynienie się do wkładek ze strony pracodawców, którzy już dziś nie rzadko ubezpieczają swych robotników w kasach pensyjnych, niekorzystnych dla robotników a nadto i drogich.

Jak długo stosunki gospodarcze państwa się nie polepszą, nie może być mowy o wprowadzeniu przymusowego ubezpieczenia na starość i na wypadek niezdolności do pracy.

Do tego zatem czasu, proponowany przez autora system ubezpieczenia jest najlepszy, najtańszy i najpewniejszy.

Bank krajowy.

Dziewiętnaste z rzędu zamknięcie rachunków wraz z bilansem Banku krajowego pojawiło się z druku za rok 1902. Bilans bankowy przedstawia się korzystnie, gdyż w porównaniu z r. 1902 wykazuje znacznie wyższy czysty zysk. Rezultat ten zawdzięcza Bank krajowy niewątpliwie jedynie przezorności i umiejętnemu kierownictwu dyrekcyi, t. j. Dr. Alfredowi Zgórskiemu i W. Domaszewskiemu.

Z dołączonego do bilansu sprawozdania dyrekcyi okazuje się, że rok ubiegły należał co do rentowności do trzech najlepszych, był co do obrotów i wzmożenia się tak własnych, jak i powierzonych Bankowi funduszów obcych, najkorzystniejszym od czasu założenia Zakładu.

Z r. 1901 pozostał zapas emisyj bankowych k. 3,349.300, nowe emisye w r. 1902 wynosiły k. 9,410.400, razem k. 12,759.700, umieszczono w r. 1902 k. 12,243.300, pozostał zapas do bilansu r. 1902 k. 516.400.

Założono w r. 1899 z inicyatywy i przy współudziale Banku krajowego, Bank parcelacyjny we Lwowie, rozwijał się pomyślnie i w ubiegłym roku. Bank ten miał w roku zeszłym w załatwieniu, przeważnie w drodze komisowej, 19 parcelacyj. Również rozwijało się pomyślnie i w roku poprzednim w tym samym celu założone Towarzystwo wzajemnej obywatelskiej pomocy w Krakowie, do którego Bank krajowy z udziałem przystąpił. Towarzystwo to miało w roku zeszłym w załatwieniu 6 parcelacyj. Bank krajowy, udzielając tymże towarzystwom kredytu na podjęte przez nie parcelacye, spełnia w pierwszej linii swoje zadanie w tym kierunku, a następnie udzielając kredytu hipotecznego na rozparcelowane grunta, ułatwia rozwikłanie interesów parcelacyjnych; mając zaś statutowo zapewniony wpływ na kierownictwo tych zakładów, stara się, aby parcelacye przeprowadzone były z korzyścią dla wszystkich stron interesowanych i z uwzględnieniem ogólnych celów gospodarczo ekonomicznych. W podobny sposób przychodzi Bank krajowy z pomocą także i innym swoim klientom, podejmującym się parcelacyi.

W obec formalnych trudności, z jakiemi uzyskanie kredytu melioracyjnego na podstawie ustawy państwowej z 6. lipca 1896 jest połączone, zaspokajał Bank krajowy potrzeby właścieli na cele melioracyi. Wszak w granicach pierwotnej uchwały rady nadzorczej Banku, udzielił Bank w. r. 1902 zastosowanych do ustawy powyższej 9 nowych pożyczek melioracyjnych w gotówce, a liczba dotąd w ten sposób udzielonych pożyczek wynosi 13. Zaległości ratalnych w tym dziale nie ma żadnych. Celem wydatniejszego poparcia melioracyj w kraju także pod względem technicznym, założony został w roku ubiegłym Bank melioracyjny we Lwowie, do którego Bank w charakterze członka przystąpił, — a zastrzegłszy sobie wpływ na jego kierownictwo, — wspiera go swoim kredytem w sposób dla kredytu melioracyjnego najdogodniejszy.

W 1902 przystąpił Bank obok wyż wymienionych dwóch towarzystw, także do Krajowego Związku przemysłowego we Lwowie. Z przedsiębiorstw przemysłowych, do których Bank już dawniej należy, największe z nich: I. gal. akcyjne Towarzystwo budowy wagonów i maszyn w Sanoku, nie wypłaciło i w ubiegłym roku żadnej dywidendy, wszakże można już mieć uzasadnioną nadzieję, iż dywidenda w roku bieżącym przez to Towarzystwo wypłaconą będzie. I gal. buk. Towarzystwo dla przemysłu cukrowniczego w Przeworsku, również w roku ubiegłym dywidendy nie dało, wszakże obecne ustawy cukrowe zapewniają i temu Towarzystwu prawidłowy rozwój. — Wyższą dywidendę, niż w poprzednim roku, wypłaciło I gal. Towarzystwo dla przemysłu chemicznego i Akc. Towarzystwo wyrobów tkackich w Łańcucie. Główne popieranie przedsiębiorstw przemysłowych przez Bank krajowy, polega na udzielaniu im łatwego i taniego kredytu Obok bowiem zwykłego eskontu weksli tychże przedsiębiorstw, udziela Bank zakładom, stojącym z nim w stosunku, także pożyczek ratalnych na skrypta w rachunku bieżącym.

Spełniając swe zadanie w obsłudze kredytu publicznego, udziela Bank krajowy taniego, a dogodnego kredytu instytucyom autonomicznym i publicznym za pomocą pożyczek skryptowych i eskontu subwencyj krajowych: głodowych, drogowych, koszarowych, kościelnych i t. p., a suma inwestowanych w ten sposób funduszów Banku wynosiła z końcem r. 1902: K. 537.124·61. Porękę za podatek spożywczy udzielił Bank w r 1902 na 12 dokumentów w kwocie K. 520.000.

Oddział hipoteczny W ciągu r. 1902 wypłacił Bank walutę 323 pożyczek w 4 proc. listach zast. w kwocie K 4,899.100 = 514 pożyczek w 4 i pół proc. listach zast. w kwocie Koron 3.643.700 = 837 pożyczek, razem w kwocie K. 8,542.800 a mianowicie: 37 pożyczek na dobra ziemskie w kwocie K. 2,540.500, 179 pożyczek na realności miejskie w kwocie K. 4,802.700, 621 pożyczek na włościańskie w kwocie K. 1,199.600, 837 pożyczek razem w kwocie K. 8,542,800, co łącznie z pożyczkami, wypłaconemi przez Bank w latach poprzednich, czyni 12 580 pożyczek w ogólnej sumie K. 146.155.800 a mianowicie:

1, na dobra ziemskie 716 pożyczek w ogólnej sumie 51,725.700 K., czyli 35.39 proc., zaś w stosunku do zgłoszonych podań 33.52 procent.

2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu hipotecznego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 3.062 pożyczek w ogólnej sumie 78,579.800 K., czyli 53.76 procent, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 45.96 procent.

3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską 8.802 pożyczek w ogólnej sumie 15,850300 k., czyli 10.85 proc., zaś w stosunku do zgłoszonych podań 46.67 proc.

Zysk w oddziale hipotecznym w roku 1902 wynosi k 285,268.43.

Fundusz rezerwy specyalnej dla oddziału hipotecznego, wynoszący z dniem 31. grudnia 1901 roku k. 1.140.182.21 doszedł w ciągu r. 1902 do sumy k. 1,237,354.24, został zatem powiększony o k. 97.172.03.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w r. 1902 pożyczek 21 w obligacyach komunalnych w ogólnej sumie k. 867.600. Z liczby 502 pożyczek udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie k. 22,076.200 przypada:

1. na powiaty 108 pożyczek w ogólnej sumie k. 5,936.200, czyli 26.88 proc.

2. na gminy miejskie 216 pożyczek w ogólnej sumie k. 14,846.800, czyli 67.26 proc.

3. na gminy wiejskie 178 pożyczek w ogólnej sumie k. 1,293.200, czyli 5.90 proc.

Zysk w oddziale komunalnym w r. 1902 wynosi k. 45.014.60.

Rezerwa tego oddziału, będąca własnością Banku, wynosiła z końcem r. 1902: k. 601.756.70 — zwiększyła się o kwotę k. 35,374.12.

Oddział kolejowy. W r. 1902 nie wypłacił Bank żadnej pożyczki kolejowej. Wpłata pożyczki dla kolei Przeworsk - Bachórz nastąpiła z początkiem roku bieżącego. Zaległości w tym dziale niema żadnych. Zysk wynosił w r. 1902 k. 18.074·02

a specyalna rezerwa z końcem roku 1902 koron 40299.16.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyj Banku we Lwowie i Krakowie w roku 1902 wynosi sumę k. 1,144,213.073·72. Obrót kasowy wynosił w roku 1902 w Banku we Lwowie, Krakowie i Zastępstwach, koron 371 675.320.

W ciagu r. 1902 podano do skupu: 46.234 sztuk weksli na ogólną sumę k. 62,224.008.53, z tego odmówił Bank przyjęcia: 6,261 sztuk na sumę k. 7,738.194·28, 39.973 sztuk zaś na sumę k. 54,485.814·25 czyli 87.56 prc. ogólnej kwoty zgłoszonej Bank zeskontował.

W porównaniu z r. 1901 podano do skupu w r. 1902 mniej o 4.662 sztuk weksli, na większą kwotę k. 7,673.622·47 i zeskontowano więcej o 4797 sztuk weksli na kwotę większą o koron 9,714,011 66. Stan portfelu wekslowego z dniem 31. grudnia 1902 zwiększył się o 1069 sztuk i kwotę koron 3,122.625.40. Bank nie reeskontował w roku 1902 wcale swego portfelu.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wynosił w r. 1902: k. 605.107·35 i zwiększył się w porównaniu z takimże zyskiem z roku 1901 o kwotę k. 72.475·60, pomimo, że dochód czysty z odsetek z powodu stałej zniżki procentowej umniejszył się o k. 158.910·95.

Oddział interesów bankowych ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny Komitet Cenzorów, odpowiednio do §. 95 statutu bankowego dla tego oddziału ustawiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1902: 124 Stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 15.677 sztuk ich weksli na ogólną sumę k. 13,328.701·67; saldo tych weksli z dniem 31. grudnia 1902 wynosiło sztuk 3.214 na koron 2 845.349·89.

Oprócz tego korzystały Stowarzyszenia z kredytu, podlegającego ocenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 78 statutu bankowego. Stowarzyszenia, będące zarazem zastępcami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1902 wynosiło saldo netto na rzecz zastępstw koron 678.284·99, a mianowicie: 31 zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjuym do żądania kwotę k. 780.373·55, natomiast 37 zastępstw było dłużnych kwotę k. 102.090.56.

Rozwój filii w Krakowie był w roku ubiegłym równie zadowalniającym, jak w poprzednim, a obroty także i we filii się zwiekszyły. Filia operowała również i w ciągu zeszłego roku nietylko własnymi funduszami, ale nawet znaczną część tychże przelała do kasy zakładu centralnego.

Przypadający na rok 1901 zysk z operacyj bankowych wynosił k. 277.555·38, zysk zaś z roku 1902 wynosi k. 332.051·24, czyli o k. 54.495·86 więcej. Zysk ten został po myśli postawowienia §. 101 statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i rezerwy Banku. Właściwy dorobek roku ubiegłego, uwzględniając własny przyrost rezerw. wynosi k. 365.177·01

Uwzględniając powyższe powiększenie, wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach k. 7,049.611·11, strącając zaś kwotę k. 23.442, będącą własnością dłużników komunalnych, *wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 2,000.000 k. kwotę koron 5,026.169.11, uzbieraną przez Bank w ciągu dziewietnastu lat jego istnienia.*

Obwieszczenie

c k. Ministerstwa skarbu z dnia 25. marca 1903,

dotyczące wypłaty i przestęplowania obligacyi jednolitego długu państwa.

Z dniem 27. lutego 1903 upłynął zakreślony według obwieszczenia c. k. Ministra skarbu z dnia 18. lutego 1903, Dz. u. p. Nr. 38 termin, w którym można było obligacye wywołanych tem obwieszczeniem do zamiany kategoryi jednolitego długu państwa oprocentowanego w notach i brzęczącej monecie po 4·2 od sta, zgłosić do wypłaty w gotówce.

Wszystkie obligacye powyższych kategoryi długu, które w tym terminie do wypłaty zgłoszono, wypowiada się, w celu wypłaty w gotówce, z dniem **1. maja 1903** z tym skutkiem, że z terminem tym ustanie oprocentowanie wypowiedzianych obligacyi.

Wypłata wypowiedzianych obligacyi nastąpi w dniu 1. maja 1903 w pełnej kwocie imiennej, w ten sposób, że się wypłaci:

a) za obligacye papierowej renty z terminem oprocentowania »maj listopad«, za każdych 100 złotych imiennej wartości K. 200; wypłata kuponu płatnego w dniu 1. maja 1903 nastąpi osobno;

b) za obligacye srebrnej renty z terminem oprocentowania »styczeń—lipiec«, za zwrotem czteromiesięcznych odsetek od 1. stycznia do 1. maja 1903 bieżących po 4·2 procent, czyli za każdych 100 złotych imiennej wartości K. 202·80;

c) za obligacye papierowej renty, z terminem oprocentowania »luty—sierpień«, za zwrotem trzymiesięcznych odsetek od 1. lutego do 1. maja 1903 bieżących po 4·2 procent, czyli za każdych 100 złotych imiennej wartości K. 202·10.

Celem uzyskania wypłaty, złożyć należy obligacye rzeczonych kategoryi w tym urzędzie, który przyjął zgłoszenie a mianowicie opiewające na okaziciela, wraz z kuponami płatnymi 1. listopada, względnie 1 lipca 1903 i należącymi do nich talonami, gdyż w przeciwnym razie strąconoby z wypłacanego kapitału kwotę brakujących ewentualnie a nie zapadłych jeszcze kuponów.

Wypłata nastąpi w Austro-Węgrzech w koronach, w Niemczech w markach wal. niem., we Francyi, Belgii i Szwajcaryi we frankach, w Holandyi w guldenach holenderskich, a to w walutach zagranicznych po każdoczesnym kursie dewiz po którym się wypłaty uskutecznia.

Celem uzyskania wypłaty obligacyi tychże kategoryi, na nazwisko opiewających, względnie winkulowanych, dopełnić należy warunków przepisanych dla dewinkulacyi (zamiany na obligi na okaziciela), przyczem co do przedłożenia wymaganego pozwolenia właściwej władzy sądowej lub dozorującej, zastosować się należy do zakreślonego w obwieszczeniu z dnia 18. lutego 1903 a w dniu 12. marca b. r. już upłynionego trzytygodniowego terminu, co do obligacyi zaś złożonych jako ślubne kaucye wojskowe do rozporządzenia c. k. Ministerstwa wojny z dnia 18. lutego 1903, Pr. Nr. 992, Dziennik rozporządzeń urzędowych dla c. k. Armii, część 7.

Po myśli §-u 2, ustępu 2 ustawy z dnia 16. lutego 1903, Dz. u. p. Nr. 37, oraz obwieszczenia z dnia 18. lutego b r., Dz. u. p. Nr. 38, wszystkie obligacye wywołanych do zamiany kategoryi długu, których do 27. lutego 1903 do wypłaty nie zgłoszono, uważać należy za skonwertowane.

Aby okoliczność tę uwidocznić, wzywa się posiadaczy obligacyi tych kategoryi długu, na nazwisko lub okaziciela opiewających, by obligacye swe, a to pierwsze wraz z należącymi do nich arkuszami ku

kas państwowych lub w jednym z upoważnionych do tego przez c. k. Ministerstwo skarbu swojskich lub zagranicznych urzędów pośredniczących — do przestemplowania na obligacye o rocznem 4-ro procentowem, wolnem od podatku oprocentowaniu w walucie koronowej, w tej samej na koronową walutę opiewającej imiennej wartości, to jest wedle stosunku 100 zł. a. w. = 200 K.

Na obligacye każdego terminu oprocentowania, jakoteż na obligacye opiewające na okaziciela i na nazwisko, osobne należy sporządzić konsygnacye, w których obligacye na okaziciela wpisać należy według imiennych wartości i numerów w arytmetycznym porządku, opiewające zaś na nazwisko obligacye z podaniem numeru, kwoty i zapisu.

Urząd, który przestemplowania dokonywa, winien po zbadaniu i stwierdzeniu zgodności, między przedłożonemi obligacyami a konsygnacyami obligacye te wraz z należącymi do nich kuponami i talonami przestemplować i po dokonaniu tej czynności zwrócić je przedkładającemu.

W obligacyach na nazwisko opiewających, o ile dla nich arkusze kuponowe istnieją, zaznaczy się okoliczność dokonanej przez redukcyę procentów konwersyi, przy sposobności najbliższej wypłaty kuponów.

Owe skonwertowanie obligacye, które w dniu ukazania się obwieszczenia z dnia 18. lutego 1903 znajdowały się w zagranicznem państwie i noszą stempel od walorów, według przepisów odnośnego państwa umieszczony, zaopatrzony w nowy stempel od walorów, którego przepisy dotyczącego państwa zagranicznego z powodu zamiany na 4% owe obligacye ewentualnie będą wymagały, odnośny zagraniczny urząd pośredniczący do 15. lipca 1903 na koszt c. k. administracyi skarbowej, przestrzegając przytem przepisów w tej mierze obowiązujących.

Klauzulę przestemplowania obligacyi, która brzmieć będzie: »Umgewandelt gemäss dem Gesetze vom 16. Februar 1903, R. G. Bl. Nr. 37, in eine mit jährlich 4 Procent steuerfrei in Kronenwährung verzinsliche Staatsschuldverschreibung, lautend auf den gleichen Nennbetrag i Kronenwährung nach dem Verhältnisse von 100 fl. ö. W. = 200 K« oraz datę »Wien, 25. März 1903«, firmę c. k. kasy długów państwowych i kontrasygnaturę komisyi rady państwa dla kontroli długów państwowych, wydrukuje się w czerwonym kolorze, na pierwszej stronie obligacyi (koszulki) w środku, pomiędzy imienną wartością, wyrażoną słowami (Ein Hundert Gulden, Ein Tausend Gulden i t. d.) a drukowanym stemplem c. k. kasy długów państwowych.

Tak samo przedrukuje się każdy kupon i talon w poprzek na środku klauzulą: »Umgewandelt auf 4 Procent in Kronen steuerfrei«.

Przestemplowanie uskuteczniają bezpłatnie: c. k. Kasa długów państwowych we Wiedniu, c. k. Urząd pocztowych kas oszczędności we Wiedniu, c. k. Kasy krajowe poza obrębem Wiednia (główne kasy krajowe, krajowe kasy skarbowe, krajowe urzędy płatnicze, filialna kasa krajowa w Krakowie), c. k. skarbowe i sądowe kasy depozytowe we Wiedniu i c. k. urzędy podatkowe, królewska węgierska centralna kasa państwowa w Budapeszcie, królewska kasa państwowa w Zagrzebiu, centralne zakłady i filie banku austryacko-węgierskiego, oraz tak we Wiedniu jak i we większych miastach państwa i zagranicy te urzędy pośredniczące, które okoliczność tę na miejscu do publicznej podadzą wiadomości.

Do 15. lipca 1903 dokonywają przestemplowania wszystkie powołane do tego kasy państwowe i urzędy pośredniczące, po upływie zaś tego terminu tylko c. k. kasa długów państwowych we Wiedniu i wymienione wyżej c. k kasy krajowe poza obrębem Wiednia.

We Wiedniu, dnia 25. marca 1903.

C. k. Minister skarbu:
Böhm włr.

Miejsce pośredniczeń dla przestęplowania obligacyj 4·2% renty w Galicyi:

Bank krajowy we Lwowie ze swoją filią w Krakowie.

Filie Banku austryacko-węgierskiego: w Drohobyczu, Jaśle, Kołomyi, Krakowie, Lwowie, Przemyślu, Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnopolu, Tarnowie.

Filia c. k. uprzyw. austryackiego Zakładu kredytowego dla Handlu i Przemysłu we Lwowie.

Nauka bankowości a wyższe szkoły handlowe.

Na pierwszym zjeździe bankierów we Frankfurcie nad Menem z końcem roku 1902. uznano konieczną potrzebę powszechnego ekonomicznego wykształcenia dla urzędników bankowych. Odtąd pojawiają się w Niemczech coraz to nowe wnioski zmierzające do spełnienia tego żądania. I tak np. prof. Ehrenberg w „Deutsche Rundschau“ doradza założenia specyalnego instytucyi dla nauki bankowości na wzór angielskich *Institutes of bankers*. Przeciw temu planowi podniesiono jednak, iż założenie takich instytucyi w krajach posiadających wyższe szkoły handlowe, jest zbyteczne. W szkołach tych bowiem mogą przygotowujący się do zawodu bankowego. nabyć potrzebnego zresztą dla innych gałęzi zawodu kupieckiego ogólnego wykształcenia ekonomicznego a zarazem dla specyalnych swych celów szczególniejszą skierować uwagę na przeznaczone dla wszystkich słuchaczy wykłady o technice interesów giełdowych i o kwestyach bilansowych. Także odczyty w szkołach handlowych o technice i technologii są wartościowe dla bankiera, który następnie jako udzielający kredytu, względnie jako członek rady nadzorczej będzie miał stosunki z przedsiębiorstwami przemysłowymi. Nie potrzeba zatem rozdzielenia szkół handlowych na czysto handlowe i bankowe, co musiałoby za sobą pociągnąć ujemne skutki na skutek rozdrobnienia sił lecz co najwyżej, należałoby utworzyć specyalne kursa dla mających zamiar poświęcić się zawodowi bankowemu w istniejących już wyższych szkołach handlowych. Niektóre z tych zakładów naukowych wprowadziły już zresztą tego rodzaju kursa specyalne (n. p. Akademia handlowa we Frankfurcie specyalne wykłady o istocie pieniędzy i banków) a trzebaby tylko kursa odnośne i treść wykładów nieco rozszerzyć.

Konwersya wspólnej renty.

W dalszym ciągu wielkiej konwersyi rentowej następuje obecnie według obwieszczenia ministerstwa skarbu z dnia 25. marca 1903*) wypłata i ostęmplowanie wspólnego długu państwa. Wypłata nastąpi dnia 1. maja. Płatny w dniu tym

*) Które podajemy w dosłownem brzmieniu w oddzielnym artykule.

kupon zostanie oddzielnie wykupiony. Posiadacze renty lipcowej i lutowej otrzymają opócz wartości nominalnej nadto prrzypadające za czas od 1. stycznia względnie 1. lutego do 1. maja odsetki w kwocie K 2·80. względnie K 2·10 za każdych 100 złr. nominalnej wartości. Ostemplowanie nastąpi we wszystkich przeznaczonych do tego miejscach do 15. lipca. Po dniu 15. lipca ostemplowanie może być przedsięwzięte jedynie w państwowej kasie długów państwa i w kasach krajowych poza Wiedniem wymienionych w obwieszczeniu: Odnośnie do handlu na giełdzie wspólną rentą ogłosił wydział giełdy wiedeńskiej uchwalone na posiedzeniu plenarnem z dnia 28. marca b. r. obwieszczenie następującej treści:

Od 30. marca 1903. notowaną będzie renta majowa i lipcowa po myśli ust. z 16|2 1903 Nr. 37. Dz. p. p. jako przestemplowane, wolne od podatku, oprocentowane na 4% we walucie koronowej obligacye państwowe (Schuldverschreibungen). Interes w papierach tych na giełdzie (Schluss) wynosi od dnia tego 10.000 K, w obliczaniu zaś kuponów w obec tego, że obligacye renty majowej do 1. maja b. r. zaś renty lipcowej do 1. lipca b. r. mają być oprocentowane według stopy 4·2% aż do najbliższego terminu ich płatności, żadna nie nastąpi zmiana.

Przy interesach terminowych, zawartych przed 30. marca 1903. co do tych dwu kategoryi renty, których dopełnienie ma nastąpić po tym dniu — przestemplowane sztuki nabywcy mogą być wręczone jedynie za jego wyraźnem zezwoleniem. Natomiast w interesach zawartych dopiero po dniu 30. marca 1903. w rencie majowej i lipcowej — przy dopełnieniu umowy, mogą być dostarczone bez różnicy sztuki tak przestęplowane jakoteż i nieprzestęplowane.

Wydział giełdy zastrzega sobie wyznaczenie terminu od którego jedynie sztuki przestemplowane będą mogły być dostarczone.

Z dniem 30. marca 1903. nastąpi także zmiana co do porządku urzędowych notowań poszczególnych kategoryi wspólnej renty o tyle, że bezpośrednio po rencie majowej notowaną będzie renta lipcowa a dopiero w dalszym ciągu notowane będą niedotknięte konwersyą renta lutowa i kwietniowa.

Interesa, w których kupujący wyraźnie sobie zastrzeże dostawę nieprzestemplowanych sztuk od marca począwszy, nie będą notowane na urzędowym arkuszu notowań (Coursblatt) nawet nie we formie uwagi.

Z Targów pieniężnych.

Wiedeń. 3. kwietnia.

(*erbe*) Ubiegły miesiąc przyniósł poważny zwrot w stosunkach światowego targu pieniężnego. Powszechnie zaznaczyło się silne napięcie, połączone ze zwyżką dyskontu prywatnego. Przyczyn należy szukać w ponownem wzroście zapotrzebowania pieniądza w Stanach Zjednoczonych, gdzie spodziewany rozwój bilansu handlowego, w szczególności eksport zboża, wskutek gorszej jakości mimo wszelkich zapasów — nie przyniósł dotąd dość wydatnej poprawy stosunków płatniczych, gdzie nie przyszło dotąd do właściwego uregulowania stosunków walutowych, i gdzie molochy trustów i innych „*combines*“ nie mogły jeszcze nasycić swych apetytów, przechodzących chwilami w dokuczliwy głód. Dalszym momentem jest pewne ożywienie w przemyśle, poczynające zwolna przyciągać kapitały. Nikt jednak w obec trwającej jeszcze niezaprzeczonej i olbrzymiej „pletory“ gotówki, nie przypisuje powyższym czynnikom takiej siły, by mogły istotnie zmienić wygląd targów pieniężnych europejskich w najbliższych czasach. Dlatego nigdzie nie słychać o zamiarach podwyższenia stopy bankowej, przeciwnie w Londynie ciągle spodziewają się, że gdy minie obecne chwilowe napięcie, bank angielski w kwietniu zejdzie ze stopą oficyalną poniżej 4%. Jest to wielce prawdopodobne ze względu na to, że gotują się na najbliższy czas wielkie emisye, mianowicie emisya pożyczki transwalskiej (34 milionów funtów), przeznaczonej na podniesienie ekonomiczne nowej kolonii, emisya pożyczki hrabstwa londyńskiego (18 mil. funtów) na cele kulturalne i inne podobne emisye komunalne.

Największe znaczenie w obecnem napięciu przypisują słusznie czynnikowi przemijającemu, którym jest trudna likwidacya *ultimo* marzec. Jest to w ogóle jeden z tych terminów, w którym „endagement„ są największe. W tym zaś roku trudności się zwiększają, w Anglii, wskutek dalszego silnego spadku konsol poniżej 90, we Francyi wskutek spadku papierów państwowych hiszpańskich, w których targ francuski jest silnie zaangażowany. (Spadek ten znów stoi w związku z coraz gorszymi stosunkami waluty hiszpańskiej — ażyo wynosi 35%).

W ostatniej chwili nastąpiła na targu berlińskim i paryskim pewna ulga a dyskont prywatny znów spadł.

U nas dyskont prywatny w ostatnich tygodniach prawie zrównał się ze stopą bankową. Potem znów nieco spadł. Dalszej zwyżce zapobiega wycofywanie kapitałów austryackich, ulokowanych w Anglii, które sprawia, że mimo iż nasza stopa procentowa jest niższa od londyńskiej, kursy dewiz stoją niżej *pari*, są zatem dla nas niezmiernie korzystne.

Wyżej wspomniany, niebywały spadek, konsol angielskich, tłumaczy się w części tylko samem napięciem targu pieniężnego i wysokim procentem, głównie zaś tem, że w kwietniu nastąpi automatyczna konwersya konsol $3 \cdot 2^3/_4$ % na $2^1/_2$ %. Według „*lex Goschen*“. Moment, na który ta zniżka procentu wypadła, jest bardzo niefortunny, gdyż $2^1/_2$ % jest stanowczo za niskiem oprocentowaniem kapitału w obecnych stosunkach targu angielskiego. Równa się to prawie zupełnemu zdyskredytowaniu systemu Goschenowskiego konwersyi mechanicznych, polegającemu na „wizyach“ przyszłych stosunków targu pieniężnego na szereg lat, które to „wizye“ łatwo zawodzą nawet najgenialnejszych finansistów, czemu chyba nikt się nie dziwi.

Bibliografia.

Das Verhältniss der Raiffeisen'schen Schule zu allgemeinen volkswirtschaftlichen Grundsätzen und Lehrmeinungen Socialwissenschaftliche Bezrachtungen Eugen Cramer. Nakład Haessel Lipsk.

Veröffentlichungen des deutschen Vereines für Versicherungs Wissenschaften. Zeszyt I. Sprawozdaponowymi, przedłożyli za pomocą konsygnacyi w dwóch egzemplarzach, w jednej z powołanych do tego c. k.

nie z odbytego w dniu 12. grudnia 1902. naukowego zgromadzenia członków towarzystwa przez Dra phil. i praw Alfreda Manesa sekretarza generalnego stowarzyszenia, wyd. nakład Ernst Siegfried Mittler & Sohn, Berlin 1903.

Die Bestrebungen F. W. Raiffeisens, des Vaters der ländischen Genossenschaften und das Wesen seiner genossenschaftlichen Schöpfungen przez Eugeniusza Cremera. Nakład Haessel, Lipsk.

Einwendungen der Eisen und Maschinen-Industriellen gegen den Entwurf des Zolltarifgesetzes und des Zolltarifes für das oesterreichisch-ungarische Zollgebiet. Nakład stowarzyszenia przemysłowców górniczych i fabrykantów żelaza i maszyn w Austryi. Wiedeń 1903.

Die Kolonialpolitik der Niederländer. Dr. Alfred Zimmermann. Europejskie kolonie V. tom. Berlin 1903. Ernst Siegfried Mittler und Sohn.

Die reichgesetzliche Arbeiterversicherung. Ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy. Kto jest ubezpieczonym? Pretensye ubezpieczonych. Dochodzenie pretensyi Koszta postępowania. Ernst Funkl i Walter Hering, sekretarze niemieckiego państwowego urzędu ubezpieczeń. Berlin 1903. Nakład Franciszka Vahlena.

Galicyjski Zakład kredytowy ziemski w likwidacyi.

W roku ubiegłym ubyło 146 pożyczek — w porównaniu z r. 1901 mniej o 40 sztuk, spłaty zas kapitałowe wyniosły K. 72 466·70 czyli o K. 27.466·70 mniej, niż w roku poprzednim, co się tłumaczy tą okolicznością, że likwidacya Zakładu coraz bardziej zbliża się do końca. Nowych egzekucyj wdrożono w ciągu roku ubiegłego tylko 39, a w toku pozostaje ogółem tylko 59 egzekucyj. W roku 1902 odbyło się 12 licytacyj sądowych. Realności w toku egzekucyi lub nabyte zmniejszyły się o kwotę K. 3.879·21 a przy rozwikłaniu tych interesów okazał się zysk w kwocie K. 27.26. Koszta Zarządu zmniejszyły się o kwotę K. 469.85, zaś wydatek na podatki i opłaty rządowe o K. 1.385·38. *Spłaty pożyczkowe w kapitale* wynosiły w r. 1902 35·67% kapitału dłużnego z dnia 31. grudnia 1901 r., a mianowicie wynoszą te splaty: 34·94% przy pożyczkach hipotecznych, zaś 36·45% przy pożyczkach związkowych.

Spłaty w poszczególnych Związkach przedstawiają się następująco: Bochnia: 50·58%, Rzeszów: 48·73%, Jarosław: 41·15%, Wieliczka: 34·67%, Tarnów: 32·76%, Kraków 31·07, Wadowice: 28·38%, Podhajce: 26·74%, Rymanów: 23·87%.

Stan pożyczek w dniu 31. grudnia wynosił:

1901 r. co do ilości sztuk	616	na	202.821 K. 02 h.
1902 r. » » » »	470	„	130.480 » 26 »
zmniejszył się więc o sztuk	146	na	72.340 K. 76 h.

Zaległości: wynosiły w ogóle u dłużników z 31. grudnia roku:

	1901.	1902.
w annuitetach kapitałowych	37.706 K. 38 h.	29.213 K. 70 h.
w premiach asekuracyjnych	683 » 90 »	793 » 95 »
Razem przeto	38.390 K. 28 h.	30.007 K. 65 h.

Debitorowie dłużni byli Zakładowi z dniem:

31. grudnia 1901 r.	131.864 K. 21 h.
31. grudnia 1902 r.	47.845 » 54 »
czyli obecnie mniej o . .	84.018 K. 67 h.

Wykazana z 31. grudnia 1902 kwota 47.845 K. 54 h składa się wedle zamknięcia rachunków z następujących pozycyj:

Reszty ceny kupna	18.184 K. 18 h.	
Realności w toku egzekucyi lub nabyte . . .	3.906 » 31 »	
Różni z pożyczek i reszt ceny kupna	245 » 42 »	
Rachunek bieżący w Banku krajowym . .	22.757 » — »	
Koszty egzekucyj	2.752 » 63 »	47.845 K. 54 h.

Obce kapitały składały się z 31 grudnia roku:

	1901.	1902.
Wkładki oszczędności . . .	14.178 K. 74 h.	13.541 K. 98 h.
Wierzyciele	49.922 » 87 »	43.569 » 17 »
Razem . .	64.101 K. 61 h.	57.111 K. 15 h.

Koszty administracyi wynosiły:

w roku 1901 .	15.447 K. 67 h.		
» » 1902 .	14.267 » 82 »	zmniejszyły się więc o	1.179 K. 85

Strata w roku 1902 wynosi:	26.212 K. 20 h.
gdy jednak w podatkach zapłacono	31.271 » 08 »
przeto rezultat gospodarki rocznej okazałby właściwie .	5.058 K. 88 h. zwyżki.

Nie można się wszakże łudzić, bo im bliżej końca likwidacyi, tem roczne wyniki gospodarcze będą gorsze.

Ze względu na obecny stan likwidacyi, postanowił Komitet likwidacyjny zaproponować Akcyonaryuszom użycie całej rezerwy specyalnej w kwocie: 63.906 K. 92 h.

zaś z funduszu rezerwowego kwoty . . .	15.275 » 28 »	razem	79.182 K. 20 h.
w ten sposób, że na pokrycie straty w r. 1902 użyje się	26.212 K. 20 h.		
na remuneracye dla urzędników	2.970 » — »		29.182 K. 20 h.
pozostałą zaś resztę w kwocie			50.000 K. — h.

wypłaca się Akcyonaryuszom.

Wypłaty zatem po nad kapitał akcyjny dokonane przez likwidacyę wyniosą 450.000 K. — h. czyli $37^1/_2\%$ po nad wpłacony kapitał akcyjny. Wobec wzmagających się jednak opłat na rzecz Skarbu Państwa, skutkiem wypłat z rezerw i zmniejszających się stale dochodów Zakładu, uważać należy obecną wypłatę dla Akcyonaryuszów może jako ostatnią w tej wysokości.

Ostateczny rezultat z dotychczasowej działalności Komitetu likwidacyjnego jest następujący:

A. W aktywach:	**30. czerwca 1889 r.**	**31. grudnia 1902 r.**	**Różnica.**
Pożyczki	6,602.263 K. 62 h.	130.480 K. 26 h.	— 6,471.783 K. 36
Zaległości w odsetkach, premiach asek. i kosztach . . .	821.172 » 89 »	793 » 95 »	— 820.378 » 94 »
Debitorowie	1,733.627 » 63 »	47.845 » 54 »	— 1,685.782 » 09 »
Razem . .	9,157.064 K. 14 h.	179.119 K. 75 h.	— 8,977.944 K. 39 h.

B. w Pasywach:	**30. czerwca 1889 r.**	**31. grudnia 1902 r.**	**Różnica.**
Kapitał akcyjny . . .	1,200.000 K. 00 h.	— — —	1,200.000 K. 00 h.
Listy zastawne . . .	6,667.200 » 00 »	— — —	6,667.200 » 00 »
Wkładki oszczędności . .	889.238 » 00 »	13.541 K. 98 h. —	875.696 » 02 h.
Inne obce kapitały . .	498.920 » 99 »	43.569 » 17 » —	455.351 » 82 »
Razem .	9,255.358 K. 99 h.	57.111 K. 15 h. —	9,198.247 K. 84 h.

C. Ilość pożyczek:

Wezwany przez Przewodniczącego, odczytuje Karol hr. Scipio, Członek Komitetu rewizyjnego: **Sprawozdanie Komisyi rewizyjnej o bilansie za r. 1902** Komisya rewizyjna, złożona z dwóch członków tylko z powodu przedwczesnej śmierci Edwarda Marynowskiego, zbadała poszczególne pozycye bilansu za rok 1902 oraz zamknięć rachunkowych z 31. grudnia i znalazła takowe zupełnie zgodne z anneksami i księgami Zakładu. Komitet likwidacyjny zdaje szczegółowo sprawę o obrotach i rezultatach swych czynności w roku 1902. Z szeregu tych cyfr przytaczamy tu tylko wybitniejsze, a mianowicie: — Z zestawienia głównych pozycyj zamknięć rachunkowych notujemy, że gdy suma tychże przy objęciu Zakładu w likwidacyę wynosiła w stanie czynnym 9,690.282 K. 67 h., a w stanie biernym 9,477.725 K. 74 h., to dziś te pozycye zeszły do 282.912 K. 81 h. i 208.345 K. 47 h., czyli, że przez lat 14 umorzył Komitet 9,407.369 K. 06 h., ze stanu czynnego i 9,269.380 K. 27 h. ze stanu biernego. Przewidziana i nieunikniona tak w roku ubiegłym (jak i do przewidzenia w latach jeszcze następnych) strata, wynosi 26.212 K. 20 h., przyczem zanotować należy, że podatków zapłacono w r. 1902 31.271 K. 08 h. Do straty tej doliczyć należy remuneracye urzędników w kwocie 2.970 K. Komitet likwidacyjny proponuje użycie całej rezerwy specyalnej dla wypłacenia jeszcze Akcyonaryuszom 50.000 K. i uzupełnienie potrzebnego pokrycia z funduszu rezerwowego. Komisya rewizyjna wnioski te Komitetu popiera, uznając, że obecny stan likwidacyi zezwala na tę wypłatę, a tym sposobem likwidacya przyniosła Akcyonaryuszom 450.000 K. po nad ich kapitał akcyjny. Rezerwa specyalna posiada 63.906 K. 92 h., a na stratę i remuneracyę potrzeba 29.182 K. 20 h., czyli że fundusz rezerwowy ma dostarczyć 15.275 K. 28 h. i pozostanie w nim jeszcze 72.052 K. 12 h. na pokrywanie strat dalszych.

Komisya rewizyjna wnosi:

1. Przyjmuje się sprawozdanie Komitetu likwidacyjnego za r. 1902 z uznaniem do wiadomości.

2. Udziela się Komitetowi absolutoryum za czas od 1-go stycznia do 31-go grudnia 1902 roku.

3. Poleca się Komitetowi likwidacyjnemu:

a) Wypłacenie do rozdziału pomiędzy Akcyonaryuszów kwoty 50.000 K.

b) Wypłacenie 2.970 K. remuneracyj urzędnikom Zakładu.

c) Pokrycie tych dwóch wypłat i straty rocznej, całą rezerwą specyalną 63.906 K. 92 h. i częścią funduszu rezerwowego 15.275 K. 28 h. Wszystkie wnioski powyższe zostały jednomyślnie przyjęte, poczem posiedzenie zamknięto.

W miejsce zmarłego ś. p. Edwarda Marynowskiego wybrało Zgromadzenie jednomyślnie członkiem Komitetu rewizyjnego na r. 1903. Jana Kazimierza Zielińskiego

Z kwestyi cukrowej.

Zdobyliśmy dla cukrowni galicyjskich i bukowińskich kontyngent. wynoszący mniej więcej połowę konsumcyi obu krajów.

Zdobyliśmy silne podstawy egzystencyi dla naszego przemysłu cukrowniczego. Sytuacya międzynarodowa grozi jednak podstawom tym zniszczeniem — albowiem przeciw austryackiemu i węgierskiemu systemowi kontyngentowemu, jako rzekomo sprzecznemu z konwencyą brukselską, podniosły się głosy w Niemczech, Francyi, Belgii, Anglii, w Indyach Wschodnich i w Stanach Zjednoczonych. Eksporterzy zagraniczni już dziś zmuszają fabryki

austryackie i węgierskie do poddania się warunkowi kontraktowemu, (*Strafzollclausel*) w myśl którego ewentualne cło karne, nałożone na cukier z monarchii z powodu systemu kontyngentowego, spadnie wyłącznie na producentów monarchii.

Sprawa nie jest jednak przesądzona. Odpowiednie zabiegi dyplomatyczne mogą jeszcze wywołać korzystne dla nas ukształtowanie stosunku głosów w międzynarodowej komisyi cukrowej oraz w konferencyi państw która na podstawie „parere" komisyi zastanawia się nad kwestyą, o ile system kontyngentowy sprzeciwia się konwencyi — zwłaszcza że z punktu widzenia ściśle prawniczego ani brzmienie tej międzynarodowej umowy, ani jej cel i duch (*ratio legis*) istotnie nie przemawia na naszą niekorzyść. Wiele będzie zależało od tego, czy rząd austryacki zechce na serjo bronić swego dziecięcia — ustawy kontyngentowej — i zastosuje potrzebne w tym celu środki w dziedzinie polityki zagranicznej, czy też okaże się cichym sprzymierzeńcem tej grupy wielkich austryackich rafinerów, którzy niechcąc i nie potrzebując, ba nawet nienawidząc systemu kontyngentowego, przyczynili się za kulisami do wywołania światowej »hecy« antikontyngentowej.

Sytuacya i z tego względu korzystniej poczyna się dla nas układać, że jak się pokazuje, także inne państwa mają antikonwencyjne »plamy« na tych urządzeniach cukrowych, które zamierzają u siebie wprowadzić po wejściu konwencyi w życie. Anglia nie chce się wyrzec prawa faworyzowania cukru ze swych kolonii autonomicznych i z Indyj wschodnich. Francya nosi się z projektem t. zw. »détaxe« t. j. szczególnie skonstruowanej faworyzacyi taryfowej a Niemcy chcą pójść za jej przykładem Uprzytomnienie sobie tego, że my nie jesteśmy jedynem państwem, któremu możnaby zarzucić sprzeczność z konwencyą, wydało już pewne dodatnie rezultaty Producenci austryaccy wdrożyli bowiem w Londynie kroki by skłonić eksporterów do zastosowania wspomnianej klauzuli cła karnego« nietylko do cukru austryackiego i węgierskiego, lecz wogóle do cukru wszelkiej proweniencyi — i zdaje się, że kroki te będą uwieńczone powodzeniem, a to nam zapewni formalnie równouprawnienie na targu światowym.

Gdyby jednak nasz system kontyngentowy mimo wszystko musiał paść, — to mimo to zwycięstwo Galicyi w sprawie kontyngentu nie pozostanie dla naszego cukrownictwa b e z owoców. Pozycya jego umocniła się przez sam efekt moralny, przez sam dowód siły i zdolności kraju w walce o prawa ekonomiczne — a nie trzeba chyba wyjaśniać, jak skuteczna jest taka broń w ręku i jak dobrze działa taki »prestige«, zarówno o ile chodzi o środki materyalne do prowadzenia i rozwinięcia przedsiębiorstwa, jako też o ile jest w grze ułożenie przyszłego stosunku z przedsiębiorstwami konkurencyjnemi.

Upaństwowienie kolei północnej.

Komisya kolejowa Izby posłów oświadczyła się znaczną większością za terminem 1. stycznia 1904. Zmiękł w toku obrad nawet rząd, który do ostatniej chwili tak silnie się bronił przeciw oznaczeniu jakiegokolwiek terminu a w każdym razie przeciw powyższemu b l i s k i e m u terminowi.

Jest to niewątpliwie rezultat energicznych zabiegów Koła Polskiego, które w sprawie tej, tak samo jak w cukrowej znalazło poparcie i zachętę całego kraju, Nie znaczy to jednak, jakoby można już spocząć na laurach. Chodzi bowiem jeszcze o to, by sprawie nie dać spokojnie zasnąć — bo ku temu może zmierzać obecna taktyka rządu i wogóle nieprzyjaciół upaństwowienia — oraz by *plenum* Izby powzięło taką samą rezolucyę; chodzi też o to, by uniemożliwić rządowi niezastosowanie się do tej rezolucyi pod jakimikolwiek pretekstami. Albowiem nie ulega wątpliwości, że t a k i c h p r e t e k s t ó w r z ą d b ę d z i e j e s z c z e s z u k a ł. Przyczynę jego oporu przeciw rychłemu upaństwowiemu stanowi pośrednio przewaga polityczna Węgier, którym z natury rzeczy upaństwowienie wielkich linii prywatnych w Austryi odbiera możność dalszego wyzyskiwania stosunków taryfowych na niekorzyść Przedlitawii w tym stopniu, co dotąd. Dalej upaństwowienie trzech wielkich linii prywatnych i połączona z niem ewentualnie emisya 1900 milionów koron renty, musi wywołać silny ruch efektów, wielce niepożądany w chwili, w której się myśli o podjęciu wypłat w gotówce. A rychłego podjęcia wypłat w gotówce żądają znowu Węgry za sprawą t e j s a m e j grupy rotszyldowskiej, która upaństwowienia kolei północnej w obecnej chwili nie chce i używa wszelkich środków, by mu zapobiec.

Wreszcie gra tu rolę ciasny, krótkowidzący fiskalizm rządu, który b e z p o d s t a w n i e obawia się, że renta wykupna w r. 1904 będzie większą niż np. w r 1907, i (w razie, gdyby przecież miał racyę) nie chce się zgodzić na wydatek 800.000 koron rocznie w i ę c e j dla uzyskania olbrzymich korzyści ekonomicznych i komunikacyjno-politycznych, połączonych z r y c h ł e m upaństwowieniem. Rząd nie chce też widzieć tego, co widzi zresztą cały świat, że im później obejmie kolej północną, w tem gorszym obejmie ją stanie i że przedsiębiorstwo to ma w ręku mnóstwo środków na to, by w najbliższych latach s z t u c z n i e (rachunkowo) podnieść rentowność swych linii kolejowych.

Zgadzamy się na to, że — jak chce rząd — upaństwowienie nie ma być połączone ze znaczniejszem nowem obciążeniem skarbu państwa; temu jednak można będzie zapobiec, już przez samą stosowną r e g u l a c y ę t a r y f, która na ogromnych przestrzeniach, o które chodzi, na całej sieci państwowych kolei austryckich, już przy drobnych, częściowych podwyższeniach będzie w s t a n i e w y r ó w n a ć wzrost ciężarów i ubytek dochodów (wkutek wprowadzenia *Durchrechnung*). Obejdzie się przytem bez z n a c z n e g o p o d w y ż s z e n i a b a z e m u. Rząd jednak zdaje się myśleć na wypadek upaństwowienia o pokaźnem wyśrubowaniu taryf w górę. Otóż na to nie będzie można pozwolić, gdyż bezpośrednim celem upaństwowienia nie jest wcale z m n i e j s z e n i e o b e c n e j wysokości deficytu kolei państwowych. Cel taki leży w dziedzinie ekonomicznej a nie w fiskalnej i wystarczy, jeśli deficyt obecny z tej okazyi nie wyrośnie o jakąś poważniejszą sumę.

Bilanse.

Kasy oszczędności.

Drohobycz (miejska) S t a n b i e r n y: Wkładki K. 1,195.407·38., odsetki pobrane na rok 1903 K 3.353·43, rezerwa podatk. K 356·25, czysty zysk K 30.379·06.

S t a n c z y n n y: Pożyczki hipot. K 576.768·73 weksle K 384.460·22, efekta własne K 173.749, różne K 3520 66, odsetki zaległe K 8.419 94, gotówka K 74.050 57, inwentarz K 990, fundusz rezerwowy: *a*) K 125.164·84, fundusz rezerwowy *b*) K 27.718·45,

Sokal (miejska). Stan bierny: Wkładki K 655.717·20, kaucye służbowe K. 1.000, Depozyta obce K 20.032·48, odsetki pobrane na r. 1903. K 2.979·41, czysty zysk K. 6.830·43.

Stan czynny: Gotówka K. 42.220·65, pożyczki hipoteczne K 514.676·85, pożyczki komunal. K 1666·67, weksle K 107.115.19 zastawy K 677, depozyta obce K 1.000, odsetki zaległe K 8.470·96. efekta własne K 5.841. Inwentarz i druki K3.112·01 różne K. 1788·47. Fundusz rezerwowy K 27.516·57

Tarnobrzeg (powiatowa). Stan bierny: Wkładki K 636.071·02, kaucye K 1204.85, odsetki pobrane na r. 1903: K 7.971·92, Zaliczka Wydziału powiat. K 1 952·66, ysk K 2.247 07.

Stan czynny: Gotówka K 2 650·99, pożyczki hipoteczne K 627.420·13, weksle K 16 038.08, koszta założenia kasy K 1.757·45, inwentarz, druki K 1041·36, odsetki zaległe K 468·34, różne K 71·15, Fundusz rezerwowy K 71 15.

ROŻNE.

Fabryka wagonów w Nesseldorfie. Czysty zysk w r. 1902 K 574.000. Dywidenda K 40 = 10% podczas ddy w roku 1901 płacono K 48 = 12%. Przeniesiono na nowy rachunek K 178.000.

Wiedeńska fabryka lokomotyw płaci w r. 1902 K 30. w stosunku do K 40 w r 1901.

Fabryka maszyn Daneka. Czysty zysk w roku 1902 K 800.000 (—200.000). Dywidenda K 16 = 8% (w r. 1901 10%.

Spółka akcyjna Dynamit Nobel. Rada zawiadowcza tej spółki akcyjnej uchwaliła przedstawić walnemu zgromadzeniu w dniu 16. kwietnia odbyć się mającemu wniosek na rozdzielenie dywidendy z czystego zysku po uskutecznieniu znacznych odpisów we wysokości K 70 = 17½% od akcyi (podczas gdy w roku zeszłym dywidenda wynosiła K 90 t. j. 22½%.

Spółka akcyjna fabryki kablów, Preszburg-Wiedeń. Na walnem zgromadzeniu dnia 25. marca b. r. odbytem uchwaliła rozdział dywidendy po K 28 na akcyę.

Czeski Unionbank. Czysty zysk w r. 1902. K 1·97 milionów (160 000). Dywidenda 12 K (6%) jak w roku zeszłym.

Austryacki bank hipoteczny. Ogólna suma listów zastawnych w obiegu wynosząca z końcem roku 1902 18·625 milionów koron powiększyła się w ciągu tego roku o 1·809 mil. koron.

Interes pożyczkowy w roku tym wzrósł o K 748.000 i wynosił z końcem r. 1902 łącznie 19 131 milionów koron. Zysk po potrąceniu wszelkich wydatków i podatków wynosił K 108.285. Z tego zgodnie z przepisami statutów powiększono fundusz rezerwowy o K 10.650 a z reszty pozostałej po strąceniu tantyem w kwocie K 2.385 wynoszącej K 95 250 postanowiła dyrekcya zaproponować walnemu zgromadzeniu rozdzielić tytułem dywidendy po K 9 = 7½% na akcyę a K 5.250 przenieść na nowy rachunek.

Żiwnosteńska Banka. Kapitał akcyjny wynosi K 20,000.000. Po przydzieleniu kwoty K 114.428 na fundusze rezerwowe, pozostaje do dyspozycyi walnego zgromadzenia czysty zysk w kwocie K 2,069.422 (49 991). Ze sprawozdania dyrekcyi zasługuje na wzmiankę, że eskont weksli wzrósł w omawianym roku o 8·7 milionów koron t. j. do wysokości 239·7 milionów koron. Ze znacznym zyskiem prowadzono interes lokacyjny. Natomiast interes węglowy w Aussig przyniósł znaczną stratę W posiadaniu banku są akcye banku kredytowego w Celowcu w kwocie K 383.680. Akcye czeskiego Towarzystwa przemysłu cukrowego w kwocie K 86.856, akcye rafineryi cukru w Modrau w kwocie akcye towarzystwa przemysłu cukrowego w Przeworsku K 250.000. Ponadto udziały kopalń węgla na K 854.125 a losy na 335.920 koron.

Anglo-austryacki Bank. Na posiedzeniu rady generalnej przyjęto bilans na rok 1902. Czysty zysk banku anglo-austryackiego wynosi K. 5,267.165 mniej o K 100.959 niż w roku 1901. Po potrąceniu wszelkich statutowych ciężarów i kwoty przeznaczonej na fundusz rezerwowy oraz po przeniesieniu na nowy rachunek kwoty K 248.901 ma być z pozostałego czystego zysku K 3,248.901 wypłacona dywidenda po K 14 = 5⅚% na akcyę w łącznej kwocie K 2,800 000 kwota zaś K 200,000 złożoną do funduszu rezerwowego a kwota K 248.901 przeniesiona na nowy rachunek.

Bank krajowy za rok 1902. Stan czynny: Kasa: 2,761.669 k. 79 h., efekta funduszów rezerwowych 1,470.000 k., efekta funduszu emerytalnego 307.312 k. 21 h., efekta własne, eskontowane i w komisie 864.279 k. 85 h.. pożyczki emisyjne 126.017.604 k, weksle i warranty 16,905.421 k 17 h., zaliczki na zastaw efektów 157.837 k. 36 h., rachunek bieżący, pokryty efektami 2,788.408 k 05 h., dłużnicy w rachunku bieżącym 15,026.992 k. 53 h., realności z licytacyi nabyte 57.581 k. 80 h., udziały w Towarzystwach handlowych, przemysłowych i innych 652.072 k. 50 h., ruchomości 24 448 k 14 h., różne rachunki 1,082.163 k. 48 h., razem 168,115.823 k. 97 h.

Stan bierny: kapitał zakładowy łącznie z przypadającym zyskiem za r. 1902 3.693.859 k. 10 h., rezerwy 3,355.752 k. 01 h., fundusz emerytalny 307. 312 k. 21 h., emisye banku 126,210.900 k., wylosowane efekta własnych emisyj 1,011.000 k, kupony w obiegu 677.225 k. 57 h. obce kapitały 31,002 323 k. 54 h., lokacye zastępstw 780 375 k. 55 h., różne rachunki 64.081 k. 23 h., procenta przenośne 1,012.994 k, 76 h., razem 168,115.823 k. 97 h

Lwowskie Tow. wzajemnego kredytu odbyło doroczne zgromadzenie pod przewodnictwem p K. Richtmana. Naczelny dyrektor p. Walichiewicz odczytał sprawozdanie z rachunków za rok 1903, które stwierdza pomyślny rozwój towarzystwa, liczącego dwadzieścia kilka lat istnienia. Z końcem roku liczyło 1068 członków z wpłaconemi udziałami 135 000 koron. Pożyczek udzielono na kwotę 1,376.036 k. Przy obrocie kasowym 3,661.323 kor. czysty zysk wynosi 4.922 kor. Na wniosek komisyi kontrolującej zgromadzenie udzieliło dyrekcyi absolutoryum i po wydzieleniu 10 prc. z czystego zysku do funduszu rezerwowego, uchwalono 3-procentową dywidendę dla udziałów. Na dyrektorów zastępców zatwierdzono p Makana i Aleksandra Lewickiego Do rady nadzorczej dobrano na lat trzy pp. A. Getritza, J. Bałabana, B. Kołodziejkiego, dr. M Lewickiego i J. Kracha.

Bank mieszczański w Stanisławowie*). W dniu 12 z. m. odbyło się doroczne walne zgromadzenie tej instytucyi. Wzrosła ona w przeciągu lat ośmnastu z początków nieznacznych do bardzo poważnych rozmiarów. Jest to stowarzyszenie z ograniczoną poręką i liczy obecnie członków 1519 z kwotą deklarowaną na udziały 252.100 kor., z tych wpłacono rzeczywiście 238 700 k. Fundusz rezerwowy i możliwych strat wynosi 76.000 k, cały majątek własny razem 314.000 k. Wkładki na rachunek bieżący wynosiły 1,132.200 k. Umieszczone one były na 5 proc. na 1159 książeczkach Stan długów

*) Patrz „Notatki“.

Banku wynosił 154.000 k. Pożyczek udzielono członkom w r. z. na sumę 3,440.787 k.

Unionbank. Zysk netto 2,588.195 (+ o K. 40 017 w obec roku 1901) Dywidenda $6^1/_2$% tj. 26 koron od akcyi, jak w roku poprzednim. Do funduszu rezerwowego przypada 157.294 kor. do funduszu pensyjnego 40 000 kor. a na nowy rachunek przeniosiono 222.253 koron.

Towarzystwo zaliczkowe w Krakowie odbyło 22 zm. doroczną zgromadzenie pod przewodnictwem prezesa Rady nadzorczej. p. radcy sądowego dra Józefa Kopfa. Według przedłożonego zgromadzeniu sprawozdania, ogólny obrót kasowy wynosił w roku ub. 11.625.424 kor., udziały członków wynoszą 221.102, fundusz rezerwowy 54.392 k. Czysty zysk wynosi 6.067 kor. 31 hal. — Walne zgromadzenie udzieliło dyrekcyi i Radzie nadzorczej absolutoryum, a następnie dokonało rozdziału czystego zysku w następujący sposób: do funduszu rezerwowego 2.097 kor. 31 hal., do funduszu emerytalnego 1000 kor., na remuneracye 2970 k Zgromadzenie zatwierdziło też dokonany przez Radę nadzorczą wybór dyrektora p. Edwarda Wojnarowicza. Wreszcie walne zgromadzenie dokonało wyboru Rady nadzorczej, Wybrani zostali pp.: Dr. Bandrowski Ernest, Fedorowicz Adam, Karczmarski Władysław, Konopiński Michał, Kwapniewski Józef, Pakies Józef, Rotter Jan, Skrzyniarz Franc., dr. Stępiński St., Wojtyga Jan.

Bank zaliczkowy w Stanisławowie Walne zgromadzenie członków tej 32 lata istniejącej instytucyi finansowej, odbyło się w niedzielę d. 22 z. m. przy bardzo licznym udziale członków. Bank zaliczkowy jest stowarzyszeniem zarejestrowanem z nieograniczoną poręką i pomiędzy innemi spełnia także zastępstwo Banku krajowego. W r. z. liczył Bank zaliczkowy 1.431 członków, którzy wpłacili 18.509 k. udziału, wypłacono natomiast 13.758 k. z tego tytułu; fundusz rezerwowy wynosi 25.751 k., a wkładki oszczędności 268.000 k. W r. z. udzielono pożyczek 1,932.415 k, do ściągnięcia pozostaje 559.371 k. W zastępstwie Banku krajowego, wynosił obrót pozycyi kasowych w 1902 r. 3,899 900 k. Ogólny obrót kasowy wynosił w r. z 11,122.461., a czysty zysk 7.682 k. Przewodniczącym Rady nadzorczej jest starszy radca skarbowy p. Majewski, dyrektorami zaś byli pp. Hendrychowski, Reindl i ś. p. Klimuntowski. Do rady nadzorczej na r. b weszli pp. Duzinkiewicz, Nadwodzki, Hargesheimer, Kakowski, Zajączek, Papierkowski i Rotter.

Akcyjne Towarzystwo fabryczne maszyn Nicholson w Budapeszcie. Czysty zysk wynosi 219,241 k. Dywidenda K. 12 na akcyę na nowy rachunek przeniesiono K. 13.072. Resztę zarezerwowano.

Węgierskie akcyjne towarzystwo handlowe. Dyrekcya tego towarzystwa uchwaliła przedłożyć walnemu zgromadzenin wniosek na rozdział dywidendy za rok 1902 po K. 332 rezerwę powiększyć o kwotę K. 120,000 do kwoty K. 720.000 a K. 21.050 przenieść na nowy rachunek.

Towarzystwo żeglugi parowej na Dunaju. Czysty zysk w r. 1902 wynosił 2.105 (— 0·6) mil. koron. Dywidenda 32 korony tj. o K. 10 mniej niż w r. 1901.

Adria. Dywidenda w. r. 1902 i K. 30 tak jak w 1901 r.

Austryacki Lloyd. Przychody w. r. 1902 2.888 mil. koron (— 1.185 mil. koron)

Fabryka cementu w Krolodworze (Königshof), Bilans z r. 1902 wykazuje po odpisaniu kwoty K. 100.000 czysty zysk w kwocie K. 230.000 (+48000) Dywidendy 3% w porównaniu z $1^1/_2$% w r. 1901.

Browar Moravia. (Bankverein) Po odpisaniu kwoty K. 91.000 czysty zysk wynosi K. 85.000 Dywidenda 5%.

Tow. wzajemnego kredytu przemysłowców w Łodzi. W d. 20 bm. odbyło się roczne ogólne zgromadzenie członków Tow. wzajemnego kredytu przemysłowców łódzkich. Towarzystwo ogółem liczy 764 członków z wkładkami na rub. 1,248.000. Z odczytanego sprawozdania dowiadujemy się, że kasa wykazuje w dochodach 18,721 479 rub. 07 kop., w wypłatach 18,592.669 rub. 38 kop. W ciągu roku protestowano weksli na sumę 660.188 rub. 44 kop., wykupiono z tych jednak na sumę 652.619 rub. 35 kop. Według bilansu czysty zysk wyniósł 130.890 rub. 54 kop.; członkowie otrzymują 8 proc. dywidendy.

Towarzystwo spożywcze „Merkury" w Warszawie, istniejące lat $33^1/_2$, ogłosiło sprawozdanie z działalności za 67 półrocze, t. j. od dnia 1 lipca do 31 grudnia 1902 r. Z końcem r. z. stowarzyszenie liczyło 2.328 członków. Przychód brutto wynosił rubli 14.307·80, rozchód rubli 12.242·82 — osiągnięto zatem czystego zysku rubli 2.064·98. Dochód ten w porównaniu z odpowiedniem półroczem 1901 r. zmniejszył się o rubli 100·96. Sprawozdawca zaznacza, iż w obradach nad projektem wspólnego zakupu towarów dla wszystkich stowarzyszeń spożywczych krajowych „Merkury" nie brał udziału, gdyż podług zdania towarzystwa tego zakupów takich musiałaby się podjąć specyalna instytucya z oddzielnym i bardzo poważnym kapitałem, złożonym przez stowarzyszenia spożywcze, na to zaś niema środków. Bilans wykazuje obrót ogólny w aktywach i passywach rubli 66.396·25. Sprzedano towarów w sklepach stowarzyszenia za rubli 110.658·53, a więc o rubli 7·218.73 więcej, niż w odpowiedniem półroczu 1901 r. Z osiągniętego czystego zysku, zarząd proponuje wydzielić 2 prc. dywidendy (od obrotu) w sumie 1.180 rubli.

Wypłaty w gotówce.

Oba rządy: austryacki i węgierski wniosły do Izb poselskich przedłożenie z projektem ustawy o podjęciu wypłat w gotówce. Jak wiadomo, polega podjęcie wypłat w gotówce na tem, że dotychczas zawieszone postanowienia artykułu 83 statutów bankowych, wejdą w życie, t. j. że Bank austro-węgierski będzie obowiązany pod grozą utraty przewileju wydane przez siebie noty na żądanie wymieniać na pieniądze metalowe, ustawowo odbite, stempla austryackiego albo węgierskiego.

Podjęcie wypłat w gotówce jest zakończeniem roformy waluty, wedle ustawy z 2. sierpnia 1892 r.

W wykonaniu tej ustawy przeprowadzono wycofanie not państwowych na 624,000.000 koron, gdyż noty nie przedstawione jeszcze do wymiany na kwotę 4,180.000 kor., niewątpliwie znikły z obiegu (uległy zniszczeniu. P. R.). Kurs przymusowy not państwowych wygasł z dniem 28. lutego 1903. Koszta spłaty not państwowych, wynoszące koron 624,000.000 poniosły obie połowy monarchii, mianowicie austryacka w wysokości 70 proc: a węgierska 30 proc.

Papierowy przeto obieg pieniężny w monarchii w zupełności oparty na techniczno-bankowej podstawie i opiewa wyłącznie na korony.

Co się tyczy pozycyi Banku, to obieg not z reguły pokryty bywa w 90 do 100 prc. metalem,

a w 70 do 75 prc. złotem. Zdolność przeto Banku do uiszczenia wypłat w gotówce nie ulega żadnej wątpliwości — tak twierdzą motywa rządowe — gdyż metaliczne pokrycie jego not jest niż niektórych banków, wydających noy w innych państwach, w których wypłacalność przecież nie wywołuje najmniejszego niedowierzania.

Ażeby zapobiedz nieporozumieniom — mówi przedłożenie rządowe — należy zaraz tutaj zaznaczyć, że przez podjęcie wypłat w gotówce wcale nie powstaje ewentualność podniesienia stopy procentowej. Dość powszechne przedstawienie, jakoby podjęcie wypłat w gotówce oznaczało okres podnoszącej się stopy procentowej, jest z gruntu fałszywe; raczej z większem usprawiedliwieniem należałoby od nich oczekiwać zniżenia stopy procentowej".

Rząd jest zdania, że wobec teraźniejszego silnego popytu zagranicy na nasze efekty, nie należy się obawiać, aby w niedalekim czasie było do wyrównania znaczne saldo bierne w złocie. Dla uniknięcia jednak niemiłych niespodzianek, oba rządy zgodnie postanowiły parlamenty prosic o upoważnienie, ażeby dzień, w którym postanowienia ustawy o podjęciu wypłat w gotówce, wejść mają w życie, oznaczony był w drodze rozporządzenia.

W projekcie ustawy o podjęciu wypłat w gotówce, uregulowaną zostanie również bardzo ważna dla ludności kwestya małych banknotów, w sposób, odpowiadający potrzebom ruchu handlowego. Bank mianowicie, po odjęciu wypłat w gotówce będzie obowiązany nietylko banknoty 20-koronowe ale także 10-koronowe, których dotychczasowy kontygent obliczony na 160 milionów koron okazał się niedostatecznym, wydawać bez ograniczenia stosownie do potrzeb obiegu i za rocznem wynagrodzeniem pauszalowem, o 500.000 kor. rocznie ze strony obu rządów, obowiązany jest do wybijania tych not.

Równocześnie podwojony zostanie kontyngent monet pięciokoronowych. Dotychczas było tych monet na 64.000.000 koron, a teraz ma ich być wydanych jeszcze na 64,000.000 kor., w odpowieniej proporcyi stempla austrackiego i węgierskiego

Prócz tego przedłożenie mówi o podziale metalowego skarbu bankowego między obie połowy państwa i o innych pomniejszych kwestyach związanych ze sprawą podjęcia wypłat w gotówce.

NOTATKI

W sprawie traktatów handlowych. Związek Izb handlowych i przemysłowych austryackich, oraz centralne stowarzyszenie przemysłowców austryackich podjęło wspólną akcyę, celem poznania życzeń interesentów w sprawie traktatów handlowych, które Austrya ma zawrzeć z innemi państwami. W tym celu odbywa się bezpośrednie ustne i poufne porozumienie się interesentów z wszystkich krajów koronnych w całym szeregu ankiet. Ankiety rozpoczęły się dnia 11. marca br.— Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie wystosowała do znaczniejszych producentów i kupców swego okręgu zapytanie, które grupy towarowe, oraz które artykuły ich interesują i w których ankietach życzyliby sobie wziąć udział.

Rozpowszechnienie żelaza w Rosyi. Kryzys przemysłu żelaznego w Rosyi wynika z niedostatecznego rozpowszechnienia żelaza w państwie. Petersburskie owarzystwo techniczne zwołuje specyalny zjazd dla obmyślenia środków zaradzenia złemu. Zjazd zajmie się następującemi dwiema sprawami: a) zastosowanie metalu (przy budowie statków, konstrukcyach wodnych, przy budowie mostów, kolei, w przemyśle budowy maszyn, technice, lokomocyi, przy środkach przeciwogniowych, oraz przy budowlach wiejskich i w rolnictwie) i b) środki mogące rozpowszechnić użycie metalu, jako zwykłego materyału budowlanego, a więc przez odpowiednie uwzględnienie metalu w konkursach budowlanych jako normalnego materyału budowlanego, drogą ustanowienia normalnych typów belek, kolumn, krokwi, mostów i t. p., przez nagradzanie broszur i dzieł, traktujących o zastosowaniu metalu, oraz przez wprowadzenie instytucyj wędrownych lektorów, urządzanie muzeów i wystaw ruchomych; przez wydawanie pożyczek rządowych fabrykom na otwieranie składów maszyn i narzędzi rolniczych i maszyn w ogóle, oraz motorów dla przemysłu drobnego; przez zakładanie gubernialnych banków (z filiami powiatowemi), dla udzielania kredytu taniego i długoterminowego ziemstwom, wsiom, miastom i towarzystwom na zakup maszyn narzędzi i motorów.

Bardzo smutny objaw niezdrowych stosunków partykularnych w miastach naszych mamy świeżo do zanotowania. W Banku mieszczańskim w Stanisławowie wre od kilku miesięcy walka pomiędzy dwoma Dyrektorami, z których każdy ma swoją „partyę" swoich ludzi, nie przebierających w środkach walki. Po rozbiciu przez mniejszość ostatniego walnego zgromadzenia, wnieśli przewódcy tej mniejszości, doniesienie karne przeciw Dyrektorowi p. Horoszkiewiczowi o sfałszowanie bilansu, o czem donoszą miejscowe „Nowiny". Czy kolega p. Horoszkiewicza, pracujący z nim w jednem biurze i wraz z nim odpowiedzialny za gospodarkę, uciekać się musi aż do doniesień karnych, mając możność wykazania i udowodnienia rzekomych nadużyć, jeżeli jakie były, wobec Rady Nadzorczej i komisyi rewizyjnej? Bilans badała szczegółowo komisya fachowa wybrana przez walne zgromadzenie i Radę Nadzorczą, następnie na żądanie niezadowolonego z jej orzeczenia Dyrektora Ziarkiewicza badał rachunki szczegółowo lustrator związkowy przy współudziale Prezesa i Delegatów Rady nadzorczej. Wynikiem badań było wykrycie defraudacyi, popełnionej przez wydalonego już dawniej urzędnika Wąsowskiego w wysokości 2000 K, Fakt ten był przedmiotem obrad Rady Nadzorczej, o czem i walnemu zgromadzeniu szczegółowo zdano sprawę, winnego oddano pod opiekę prokuratoryi, a na wypadek niepokrycia tej straty, zarezerwowało walne zgromadzenie z czystego zysku, wynoszącego 29.000 K., powyższą sumę. Jednogłośną uchwałą walne zgromadzenie udzieliło Dyrekcyi absolutoryum. Walkę na zgromadzeniu wywołała dopiero sprawa wyboru członków Dyrekcyi, przyjaciele p. Ziarkiewicza, pragnący za wszelką cenę usunąć p. Horoszkiewicza, spostrzegłszy że są w mniejszości, rozbili zgromadzenie, a następnie wnieśli doniesienie karne. Po ukończeniu dochodzenia karnego, co do wyniku, którego sami donosiciele się nie łudzą — nastąpi zapowiedziana przez p. Horoszkiewicza skarga o oszczerstwo i tak dalej...... a, tymczasem wzrośnie rozprężenie w wewnętrznych stosunkach Banku, który najwięcej na

tem ucierpieć może. Jest to jedna z najpoważniejszych prowincyonalnych instytucyi kredytowych w kraju — Obaj dawni przyjaciele, a dziś zagorzali przeciwnicy, zasłużyli się bardzo około rozwoju tej instytucyi, tem smutniejsze wrażenie czyni ich walka na tle tylko osobistych animozyi. Czy w otoczeniu ich nie ma ludzi rozumnych którzyby skandalowi temu wreszcie koniec położyć zechcieli?

Stosunki handlowe z Mandżurya. Na posiedzedzeniu łódzkiego komitetu dla handlu i przemysłu odczytano odezwę rosyjskiego departamentu handlu, wzywającą do zawiązania stosunków handlowych z Mandżuryą. Propozycya nie wywołuje zachwytów, bo przemysłowcy łódzcy sparzyli się już dobrze na stosunkach handlowych z odległemi a mało cywilizowanemi okolicami państwa. Kaukaz np był przez czas pewien żyłą złota, potem jednak wskutek niewypłacalności kupców tamtejszych przemysłowcy z Królestwa ponieśli ogromne straty. Druga propozycya rządowa zachęca do nawiązania stosunków z Meksykiem

Z rynku wszechświatowego „Economist" angielski ogłosił obecnie ceny przeciętne (index-numbers) za miesiąc luty b. r., które wykazują dalszą zwyżkę ogólnego poziomu cen. Znacznej zwyżce uległy ceny bawełny (o $^1/_2$—$^3/_4$ p. w końcu lutego) wskutek ruchu spekulacyjnego w Stanach Zjednoczonych. Z innych towarów podniosły się w cenie jedwab i metale, a zwłaszcza miedź, cyna i ołów. Nieznaczna też była zwyżka cen cukru i herbaty. Od tego czasu dalej się podniosły na rynkach międzynarodowych ceny metali i bawełny. Na ogół słabo trzymają się tylko ceny żelaza i wyrobów żelaznych. W każdym razie, z ogólnej tendencyi przemysłowej na rynkach wszechświatowych sądząc po ruchu cen (a ma to być wtkazówka niezawodna), to faza przesilenia została już opanowana.

Run na kasę oszczędności w Pradze zakończył się dnia 17. z. m. Kasa ta od początku runu w d. 20. lutego wypłaciła ogółem wkładek za sumę 39,277.018 k.

Nowa taksa dla szacowania dóbr, zaciągających pożyczki w warszawskiem Towarzystwie kredytowem ziemskiem, uzyskała sankcyę rządową. Taksa ta, szczegółowo opracowana, podnosi znacznie szacunek dóbr, przeciętnie o 30 proc., o wiele jednak jest niższą od obecnych cen sprzedażnych. Nowa taksa podaje też normy szacowania lasów z drzewem budulcowem i opałowem, wód zarybionych itp: Szczegółowo opracowano zarówno czynniki, zmniejszające wartość dóbr, jakoto: szacownice, służebności, brak spadków na gruntach ornych, zbytnie oddalenie od folwarków itd., jakoteż i czynniki, upoważniające do wyższego oszacowania, jakoto: drenowanie, uprawa ogrodnicza lub sadownicza itp.

Połączenie Wisły z Bałtykiem. Rosyjskie ministerstwo komunikacyj opracowuje projekt połączenia Wisły z portami rosyjskimi morza Bałtyckiego. Do tej drogi wodnej wejdą: Narew, Biebrza i kanał Augustowski, cały system spławny augustowski i rzeczka Czarna Hańcza (dopływ Niemna); wreszcie z Niemna droga wodna dochodzić będzie do Windawy. Kanały będą przeznaczone dla statków o pojemności 250 tonn. Projekt ten ma na celu wyzwolenie wywozu zboża z pod zależności portów niemieckich, zwłaszcza zaś Królewca i Kłajpedy.

Skutki traktatu handlowego. Kilka znacznych fabryk zagranicznych zamierza utworzyć w Warszawie swe filie w przewidywaniu, że traktat handlowy utrudni wywóz odpowiednich produktów do państwa rosyjskiego. Wymieniają między innemi jako takie: fabrykę wagonów Wolfa z Berlina i fabrykę maszyn Sulzera z Winterthur w Szwajcaryi.

Syndykat zakładów budowy mostów. Główne zakłady budowy mostów żelaznych w państwie rosyjskiem połączyły się syndykatem; do związku tego należy z fabryk Królestwa Polskiego fabryka „Rohn, Zieliński i Sp."

Bank austro-węgierski. Na posiedzeniu Rady jeneralnej Banku austro-węgierskiego przedstawiono ugodę z oboma rządami w sprawie zatrzymania not poniżej 50 koron. Oba rządy zobowiązały się za wypuszczenie not 20-koronowych płacić Bankowi roczny pauszal 500.000 koron. Dalej przyznano bankowi zniżkę państwowej należytości za bicie monet z 4 na 2 korony od kilograma czystego złota. W zamian Bank ma obowiązek wypuszczania not 10- i 20-koronowych w miarę potrzeby i do pokrywania 400 miljonów metalem.

Maszyna do drukowania znaczków pocztowych ustawioną została dnia 28. marca b. r. w centralnym urzędzie stemplowym we Wiedniu. Według rozporządzenia zarządu poczt Nr. 35. Dziennika rozp. pocztowych może każdy zażądać bezpłatnego przedrukowania znaczkami pocztowymi niezamkniętych kopert, kart korespondencyjnych, opasek adresowych i niezłożonych kart, które mają być wysłane jako druki. Wystarczy w tym celu odnośne koperty, kartki lub opaski zaopatrzone we firmę (adres) właściciela, w stanie zdolnym do użytku złożyć lub przesłać pocztą do wspomnianego wyżej urzędu stemplowego (Centralstempelamt, Wien, III. Bezirk, Vordere Zollamtsstrasse Nr. 5.). W razie przesłania pocztą należy załączyć do przesyłki spis zamówionych drukowanych znaczków, według gatunku i wartości oraz przypadającą ogólną kwotę za znaczki te. Barwa papieru na którym znaczki mają być umieszczone nie może być zbyt ciemną. W zamian za zepsute koperty z nadrukowanymi znaczkami pocztowymi, o ile te nie wykazują śladów pocztowej manipulacyi zostaną stronie na dostarczonym przez nią materyale, wydrukowane nowe znaczki pocztowe tejsamej wartości. Nieważne natomiast sa wycięte z kopert.

Zmiany stopy procentowej.

Towarzystwo oszczędności i pożyczek w Kalwaryi Zebrzydowskiej uchwałą rady nadzorczej z d. 9. b. m zniżyło wysokość odsetek pobieranych od pożyczek z $7^1/_2$% na 7% a to niezwłocznie od dnia uchwały.

Kasa zaliczkowa i oszczędności w Tuchowie zawiadamia, że już z d. 1 lipca 1902 r. zniżyła stopę odsetek, płaconych od wkładek z 6% na $5^1/_2$%, zaś pobieranych od pożyczek z 8% na 7%.

Towarzystwo zaliczkowe w Starym Sączu oznaczyło na rok 1903 stopę procentową od pożyczek na 6%, t. j. o $^1/_2$% niższą, niż dawniej, pozostawiając oprocentowanie wkładek bez zmiany po $4^1/_2$%

Zmiany osobiste.

Do dyrekcyi Towarzystwa zaliczkowego i ochrony własności ziemskiej w Limanowej na miejsce p. Leona Dima weszła panna Marya Rusocka, poprzednio kasyerka Towarzystwa.

Do dyrekcyi Towarzystwa zaliczkowego w Starym Sączu na okres trzechletni zostali wybrani

pp.: Aleksander Pawlikowski, Antoni Kummor, Jan Ogorzały i Jan Śniebocki.

Przewodnictwo Rady nadzorczej Stowarzyszenia oszczędności i pożyczek w Radomyślu koło Tarnowa po p. dr. Andrzeju Lorentskim, który z powodu stanu zdrowia zrezygnował, objął p. dr. Maurycy Orliński.

Do dyrekcyi Towarzystwa zaliczkowego w Gorlicach na miejsce p. Wojciecha Biechońskiego, który zrezygnował, przeniósłszy się do Lwowa, wszedł p. Feliks Tarczyński.

Do dyrekcyi Spółki kredytowej budowniczych we Lwowie na miejsce p. Narcyza Ulmera, który zrezygnował, wybrano p. Napoleona Łuszczkiewicza.

Nowe stowarzyszenia:

Stanisławów. Katolicka narodowa Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestr. z ograniczoną poręką. Statut z dnia 14 sierpnia 1902, zarejestr. w sądzie obwodowym jako handlowym w Stanisławowie dnia 14. października 1902, l. cz. Firm. 251|2. Zarząd: Stanisław Romirowski, Antoni Bojczuk i Wilhelm Miksiewicz.

Dział asekuracyjny.

O ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia

(Z. J.) Kwestya ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, niezależnego od robotnika, nie prędko, zdaje się, będzie rozwiązaną, jakkolwiek od lat 3 mniej więcej w Niemczech, Belgii i Szwajcaryi teoryą być przestała. Lata całe przeminąć mogą, za nim tak trudne i doniosłe zarazem przedsięwzięcie, jakiem jest bezwątpienia, zewsząd za konieczną uznana ochrona klasy pracującej przed bezrobociem, na trwałej spocznie podstawie. Dotychczasową działalność na tem polu i wprowadzone w życie projekty, możnaby nazwać dopiero pierwszym krokiem zainicyowanych usiłowań społecznego rozwiązania tego problematu. Zainteresowanie się ogólne tą sprawą wzrasta jednak ciągle i nie dziw przeto, że nie brak coraz to nowych projektów, które rzekomo do celu prowadzić mają.

Nie da się zaprzeczyć, że wszystkie zapatrywania i plany mają swe dobre strony, jednakowoż brak wszystkim pewnej, niezachwianej podstawy. Unormowanie wielu kwestyj, które stanowczy wpływ na tę nową gałęź socyalnego ubezpieczania wywierać mogą, jak pośrednictwo w pracy, zestawienia popytu i podaży i t. d. musi nastąpić, zanim instytucya ubezpieczenia do życia powołaną zostanie. Są to bowiem rzeczy zasadnicze, a tem samem główne czynniki. Od trafnego i na znajomości stosunków opartego zastosowania tychże zawisłym jest rozwój i dodatnia działalność tego nowego działu ubezpieczenia, a że czynniki te nie są bez wpływu na interesy społeczeństwa, przeto jest rzeczą i obowiązkiem państwa, zająć się należytem ich unormowaniem. Utworzenie centralnego biura pośrednictwa pracy, publikowanie spisów ułatwiających poszukiwania czy to pracy czy też robotnika, jest koniecznością i jako podstawa ubezpieczania na wypadek bezrobocia niezbędną potrzebą. Dotychczasowe próby, czynione według projektów nie opartych na wszechstronnem opracowaniu wszystkich w grę wchodzących szczegółów, nie dają pomyślnych rezultatów, okazuje się bowiem, że zobowiązania pochłaniały w całości wpłacone tytułem premii składki, a oprócz tego także i subwencye gminne, często bardzo znaczne.

Wypada uwzględnić jednak fakt, że niemniej ważnym powodem niepomyślnych wyników, jest rażący stosunek pomiędzy ubezpieczonymi w ogóle, a korzystającymi z nabytych przez zabezpieczenie praw robotnikami, pozbawionymi pracy. Tak np. wypłacono w Bernie szwajcarskiem w 1900 roku 297 robotnikom wsparcie na 585 ogółem ubezpieczonych; w Kolonii pobierało 842 robotników wsparcie przeciętnie przez 22 dni - na 1205 ogółem ubezpieczonych. Pomyślniejszym był stosunek ubezpieczonych w subwencyonowanej przez miasto kasie robotniczej w Genewie, która w roku 1901 udzieliła 2089 członkom wsparcia - na 13.000 ubezpieczonych.

Mimowolnie nasuwa się tu domysł, że z ubezpieczenia tego rodzaju, korzystają szczególnie albo ci, którzy pracy unikają, lub mniej do niej zdolni, — podczas gdy pilni, mający pracę na dłuższy czas zapewnioną, stosunkowo zdaleka się trzymają. Wynikałoby to już z tak nieznacznego udziału w ubezpieczeniu, w porównaniu z masami klasy robotniczej i to jest także powodem, dla którego instytucya dobrowolnego ubezpieczenia się nie ma widoków powodzenia.

W projekcie Bischofa, opracowanym dla miasta Lipska i okolicy, znachodzimy prócz zasady dobrowolnego ubezpieczenia, także wniosek, aby w celu zebrania dostatecznego kapitału gwarancyjnego, prócz składek ubezpieczonych członków także datki dobroczynne osób trzecich przyjmowane były. Myśl w zasadzie dobra i pożyteczna; urzeczywistnienie jej jednak, postanowiłoby daną instytucyę, dla braku stałego i wyłącznego stosunku premiowego, w rzędzie instytucyj dobroczynnych, — a los tych ostatnich o ile ofiarodawcy nie zobowiązują się do wpłacania pewnych stałych datków, jest każdemu dobrze znanym. Z drugiej strony, wpłacane przez ubezpieczonych składki — które ze względu na stan materyalny klasy pracującej, następnie ze względu na konieczne opłaty robotników na rzecz Kasy chorych ubezpieczenia od wypadków o ile możności jak najmniejsze być powinne na zaspokojenie zobowiązań instytucyi bezwarunkowo nie starczą, chociażby zarząd jej z minimalnemi kosztami był połączony.

Zdaje się przeto, że w obec tych trudności należałoby starać się, aby w drodze ustawy przymus asekuracyjny i w tym wypadku obowiązywał lub też zostawić zrealizowanie ubezpieczenia według zasad czysto asekuracyjnych i na własne ryzyko stowarzyszeniom zawodowym, albo wreszcie żądać, aby państwo któremu na złagodzeniu sku-

Odpowiedzialny Redaktor i wydawca:
Jan Kaźmierz Zieliński.

DOM BANKOWY
i
Kantor wymiany
SOKAL & LILIEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiejkolwiek prowizyi inkasowej.

INCASSO

weksli i przekazów na wszystkie miejsca w kraju i zagranicą przyjmują

SOKAL & LILIEN

Dom bankowy i kantor wymiany.

Zlecenia z prowincyi załatwiamy odwrotną pocztą.

PRZEKAZY

na Paryż, Londyn, Berlin i inne miejsca zagraniczne wystawiają

SOKAL & LILIEN

Zlecenia z prowincyi wykonujemy odwrotną pocztą.

Jako dobrą i pewną lokację

poleca:

4% listy hipoteczne
4½% listy hipoteczne
5% listy hipoteczne premiowane
4 listy Tow. kredyt. ziemskiego
4 % listy Banku krajowego
4% listy Banku krajowego
5% obligacje komunalne Banku krajowego
4% pożyczkę krajową
4% galicyjskie obligacje propinacyjne i wszelkie renty papierowe.

nadto poleca: **Akcje galic. Towarzystwa elektrycznego. Papiery te sprzedaje i kupuje po najdokładniejszym kursie dziennym,**

wszelkie kupony, wylosowane papiery wartościowe

wypłaca

bez potrącenia prowizyi lub kosztów

KANTOR WYMIANY c. k. uprzyw. gal. akc. BANKU HIPOTECZNEGO.

Dnia 18 listopada 1902 roku otwartą została we Lwowie, gmach hr. Skarbka (dawna sala sejm.)

Pierwsza w kraju

fabryka wyrobów z papieru

S. W. Niemojowskiego

Fabryka urządzona podług wzorów największych fabryk zagranicznych, wyrabia:

Koperty, papiery listowe, koronki do kredensów i t. d. — Dotychczasowy dział tutek i bibułek cygaretowych został znacznie rozszerzony.

Zwracam się z prośbą do Urzędów, Instytucyi publicznych, Stowarzyszeń, oraz do wszystkich którym rozwój przemysłu krajowego leży na sercu, by raczyli poprzeć moje przedsiębiorstwo przekonawszy się poprzednio, że wyroby moje tak do ceny, jak i jakości nie ustępują zagranicznym.

Wyroby moje znajdują się na składzie w sklepie przy **placu Maryackim l. 8.** i mam nadzieję, że niezadługo znajdować się będą we wszystkich sklepach papierowych lwowskich, krakowskich i prowincyonalnych. Cenniki i wzory wysyłam odwrotnie.

S. W. Niemojowski.

Bilety wizytowe

zaproszenia ślubne i balowe, księgi bankowe, książeczki oszczędności, nagłówki na listy i faktury, koperty, etykiety, cenniki, autografie i wszelkie roboty artystyczno-litograficzne wykonuje wzorowo i na czas wyznaczony.

Zakład artyst.-litograficzny i drukarnia

PILLERA i SPÓŁKI

Lwów, ul. Łyczakowska 3.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.